

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

М.В. Менджул

ТРУДОВЕ ПРАВО

Методичний посібник
для студентів спеціальності «Правознавство»

Ужгород
2017

ББК – 67.305
УДК – 349.2: 371.214.114
М – 50

Менджул М.В. Трудове право: методичний посібник для студентів спеціальності «Правознавство». – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2017. – 60 с.

Методичний посібник до вивчення дисципліни «Трудове право» розроблений для студентів спеціальності «Правознавство» згідно з вимогами Болонського процесу та відповідає навчальній програмі із зазначеної дисципліни у вищих навчальних закладах. Методичний посібник містить систему організаційно-методичних заходів, які сприятимуть засвоєнню знань та формуванню навичок із зазначеної дисципліни.

Рецензенти:

Лазур Я.В., доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ».

Рогач О.Я., доктор юридичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «УжНУ».

*Рекомендовано до друку рішенням
Вченої ради юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ».
(протокол № 4 від 5 лютого 2017 р.)*

ЗМІСТ

Передмова	4
Навчально-тематичний план дисципліни	6
Основні критерії оцінювання знань студентів	8
Програма навчальної дисципліни „Трудове право”	10
Плани практичних занять з курсу „Трудове право”	15
Методичні рекомендації з написання реферату	39
Теми рефератів	40
Орієнтовні питання підсумкового контролю знань	42
Рекомендована література	45

ПЕРЕДМОВА

Трудове право є провідною галуззю в системі права України. Проте, незважаючи на ринкові відносини, чинними залишаються правові норми ще соціалістичної системи. Крім того, окремі інститути трудового права не завжди можуть забезпечити належний режим правового регулювання. Саме тому трудове законодавство потребує нагального реформування. Кодифікаційні роботи, проведені вітчизняними ученими і спеціалістами-практиками, завершилися підготовкою проекту нового Трудового кодексу України, що має замінити Кодекс законів про працю України, який був прийнятий ще у 1971 році і діє досі із численними змінами. З огляду на це важливим є отримання студентами фундаментальних знань із трудового права України, ознайомлення із найсучаснішими доробками провідних учених, порівняльно-правовим аналізом трудового законодавства України із відповідним законодавством країн ЄС та світу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є трудові відносини, які виникають при: здійсненні найманим працівником права на працю та відпочинок; забезпеченні гарантій працевлаштування жінок, неповнолітніх, інвалідів; укладенні та розірванні трудових договорів; забезпеченні зайнятості, профорієнтації і працевлаштування; професійному відборі, професійній підготовці й підвищенні кваліфікації кадрів; соціальному партнерстві; укладанні і виконанні колективних договорів; нагляді і контролі за охороною праці й дотриманням трудового законодавства; розгляді трудових спорів тощо.

Метою навчальної дисципліни «Трудове право» є: опанування студентами системою знань з трудового права України; акцентування уваги студентів на складних теоретичних та практичних проблемах трудових правовідносин; на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів; формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування норм трудового права.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Трудове право» є: поглиблене вивчення студентами проблем трудового права, аналіз актів трудового законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу.

Для досягнення мети вивчення навчальної дисципліни студентам необхідно засвоїти такі дисципліни: «Теорія держави і права», «Конституційне право», «Адміністративне право» та «Цивільне право».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- положення актів трудового законодавства України та міжнародних договорів щодо правового регулювання трудових відносин;
- основні положення правової доктрини з питань виникнення та припинення трудових правовідносин, укладення та припинення трудових договорів, правового статусу суб'єктів трудового права, підстав, змісту та видів відповідальності при порушенні трудового законодавства, колективних угод, трудових угод, порядку вирішення трудових спорів;
- підходи судової практики щодо тлумачення і застосування законодавства України, що регулює трудові правовідносини;

- міжнародно-правове регулювання трудових відносин;

вміти :

- використовувати дані науки трудового права для вирішення практичних завдань;
- правильно застосовувати та тлумачити трудове законодавство, колективні договори, трудові угоди;
- орієнтуватися в міжнародно-правовому регулюванні трудових відносин;
- складати акти застосування норм права, трудові угоди, процесуальні документи в сфері захисту трудових прав.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Право людини на працю і міжнародні гарантії його забезпечення	3	1	-	-	-	2	3	1	-	-	-	2
Тема 2. Предмет, метод, принципи і система трудового права	3	1	-	-	-	2	3	1	-	-	-	2
Тема 3. Джерела трудового права	5	2	1	-	-	2	4	2	-	-	-	2
Тема 4. Міжнародно-правове регулювання праці	5	2	1	-	-	2	3	1	-	-	-	2
Тема 5. Трудові правовідносини та їх суб'єкти	6	2	2	-	-	2	3	1	-	-	-	2
Разом за змістовим модулем 1	22	8	4	-	-	10	16	6	-	-	-	10
Змістовий модуль 2												
Тема 6. Забезпечення зайнятості та працевлаштування	5	2	1	-	-	2	5	1	-	-	-	4
Тема 7. Трудовий договір	8	4	2	-	-	2	6	2	-	-	-	4
Тема 8. Робочий час	4	1	1	-	-	2	5	1	-	-	-	4
Тема 9. Час відпочинку	6	2	2	-	-	2	6	2	-	-	-	4
Тема 10. Оплата праці	4	1	1	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 11. Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників	2	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 12. Правове забезпечення охорони праці та здоров'я працівників на виробництві	3	-	1	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Разом за змістовим модулем 2	32	10	8	-	-	14	34	6	-	-	-	28

Модуль 2												
Змістовий модуль 3												
Тема 13. Трудова дисципліна та дисциплінарна відповідальність у трудовому праві	5	2	1	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 14. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору	4	2	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 15. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства і законодавства про охорону праці	2	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Тема 16. Індивідуальні трудові спори	5	2	1	-	-	2	4	-	-	-	-	4
Разом за змістовим модулем 3	16	6	2	-	-	8	16	-	-	-	-	16
Змістовий модуль 4												
Тема 17. Соціальне партнерство і колективне трудове право	5	-	-	-	-	3	4	-	-	-	-	4
Тема 18. Правовий статус профспілок у сфері трудових відносин	6	1	-	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 19. Правовий статус роботодавців, їх організацій та об'єднань	6	1	-	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 20. Колективні договори і угоди	7	2	-	-	-	3	5	-	-	-	-	5
Тема 21. Порядок вирішення колективних трудових спорів	8	2	-	-	-	2	5	-	-	-	-	5
Разом за змістовим модулем 4	20	6	-	-	-	14	24	-	-	-	-	24
Усього	90	30	14	-	-	46	90	12	-	-	-	78

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Протягом семестру студенти вивчають 2 модулі з дисципліни. Модулі складаються з 4 змістових модулів. Після виконання кожного змістового модуля (лекції, практичні заняття) здійснюється поточний контроль у вигляді письмової роботи та тестування. Студенти, які не відвідували лекції або не в повному обсязі виконали практичні завдання, до поточного контролю за змістовий модуль не допускаються.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Студент, який в результаті поточного оцінювання (під час комп'ютерного тестування, проектної роботи) або підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати іспит з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модулі студент має також право відмовитися від складання іспиту. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент (ка) хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати іспит.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання за модулем отримав менш, ніж 60 балів, зобов'язаний складати екзамен з дисципліни. У разі, коли відповіді студента під час екзамену оцінені менше ніж 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку. При цьому результати поточного контролю не враховуються. Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за такою шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими:

- контроль за виконання модульних завдань (письмові контрольні роботи, комп'ютерні тестові завдання);
- контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру;
- контроль індивідуальної (самостійної) роботи.

Якщо студент відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів.

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової роботи та (або) комп'ютерного тесту, який оцінюється у межах від 1 до 50 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Оцінювання індивідуальної (самостійної роботи) здійснюється у межах 20 балів за підготовку рефератів, наукових робіт, участь в наукових конференціях, підготовку науково-дослідницьких статей та їх озвучення, опрацювання наукових статей та першоджерел, участь в олімпіадах та конкурсах.

Оцінювання активності під час аудиторних занять здійснюється у межах 30 балів:

30-25 балів – відвідано не менше 90% лабораторних та практичних занять та отримано оцінки «добре», «дуже добре» «відмінно»;

25-18 балів – відвідано не менше 75% лабораторних та практичних занять та отримано оцінки «добре», «дуже добре», «відмінно»;

18-10 балів – відвідано не менше 60% лабораторних та практичних занять та отримано оцінки «задовільно», «добре», «дуже добре», «відмінно»;

до 10 балів – відвідано не менше 50% лабораторних та практичних занять та отримано оцінки «задовільно», «добре», «дуже добре».

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "ТРУДОВЕ ПРАВО"

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика трудового права

Тема 1. Право людини на працю і державні гарантії його забезпечення

Право на працю – одне з фундаментальних прав людини: поняття і зміст. Поняття “праця”, ознаки найманої праці. Міжнародні стандарти права на працю. Державні гарантії трудових прав за законодавством України.

Тема 2. Предмет, метод, принципи і система трудового права

Поняття трудового права та його значення як однієї з провідних галузей у системі права України. Предмет та метод трудового права. Система трудового права і система трудового законодавства. Функції трудового права: поняття та види. Поняття і значення основних принципів трудового права. Наука трудового права. Трудове право як навчальна дисципліна.

Тема 3. Джерела трудового права

Поняття джерел трудового права, їх класифікація та види. Конституція України – фундаментальна основа трудового законодавства. Трудове законодавство України та норми міжнародного права. Єдність і диференціація у правовому регулюванні трудового права. Проект Трудового кодексу України. Підзаконні нормативно-правові та локальні акти як джерела трудового права. Значення рішень Конституційного Суду України та Постанов Пленуму Верховного Суду України.

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання праці

Поняття та розвиток міжнародно-правового регулювання праці. Поняття міжнародного трудового права. Всесвітні (універсальні) міжнародні стандарти праці: Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. Європейські міжнародні стандарти праці: Європейська соціальна хартія, Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод. Двосторонні міждержавні угоди щодо регулювання відносин у галузі праці й соціальної сфери. Міжнародна Організація Праці: історія створення, повноваження, члени. Основні завдання діяльності МОП. Організаційна структура МОП. Конвенції, рекомендації МОП.

Тема 5. Трудові правовідносини та їх суб'єкти

Трудові правовідносини: поняття, ознаки та загальна характеристика трудових правовідносин. Сторони і зміст трудових правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин. Трудова правосуб'єктність та її особливості. Роботодавці як суб'єкти трудових правовідносин. Основні права та обов'язки роботодавця. Роботодавець-фізична особа як сторона трудового договору.

Змістовий модуль 2. Індивідуальні трудові відносини

Тема 6. Забезпечення зайнятості та працевлаштування

Поняття зайнятості, категорії зайнятого населення і основні державні гарантії у сфері зайнятості. Поняття працевлаштування. Правове та фінансове забезпечення зайнятості населення. Безробітні громадяни: поняття, порядок реєстрації, правовий статус. Особи, які не можуть бути визнані безробітними. Підходяща робота та критерії її підбору. Державна служба зайнятості та її повноваження. Правові питання працевлаштування державною службою зайнятості. Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Принципи та суб'єкти страхування. Страховий стаж. Допомога з безробіття та визначення її розміру. Особливості працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.

Тема 7. Трудовий договір

Трудовий договір: поняття, види та значення. Контракт як форма трудового договору. Сторони трудового договору. Зміст трудового договору, його істотні умови. Гарантії прав і обмеження прав особи при укладенні трудового договору. Прийняття на роботу і оформлення трудового договору. Трудові книжки: порядок ведення, зберігання та видачі при звільненні. Зміна умов трудового договору. Поняття переведення на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце. Відсторонення працівника від роботи. Поняття “припинення трудових правовідносин” й “розірвання трудового договору”. Підстави припинення трудових правовідносин, їх класифікація. Припинення трудових правовідносин за взаємною згодою сторін. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Загальні та спеціальні юридичні гарантії працівникам, що звільняються з ініціативи роботодавця. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Попередня згода профспілкового органу на розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору.

Припинення трудових правовідносин у зв'язку з порушенням правил прийняття на роботу. Порядок оформлення звільнення. Строки розрахунку зі звільненим працівником. Вихідна допомога.

Тема 8. Робочий час

Поняття робочого часу і сучасні проблеми гарантій у сфері робочого часу. Види робочого часу та його нормування. Режим робочого часу та його види. Характеристика робочого часу нормальної тривалості, скороченого та неповного. Надурочна робота та ненормований робочий час. Облік робочого часу: поняття та види.

Тема 9. Час відпочинку

Поняття та види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня. Щотижневий безперервний відпочинок (вихідні дні). Святкові і неробочі дні. Відпустки, їх види та порядок надання. Щорічні відпустки працівників та їх види. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки. Соціальні відпустки. Відпустка без збереження заробітної плати.

Тема 10. Оплата праці

Право працівника на оплату праці та його захист. Соціально-економічні аспекти оплати праці та її реформа в Україні. Поняття оплати праці та її структура. Основна заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Функції заробітної плати: відтворювальна, стимулююча, соціальна. Державне та договірне регулювання оплати праці. Мінімальна заробітна плата: поняття і значення. Порядок встановлення і застосування різних форм матеріального стимулювання праці. Погодинна система оплати, її різновиди. Відрядна система, її різновиди. Поняття та значення тарифної системи. Основні елементи тарифної системи: тарифна ставка, тарифна сітка, тарифний розряд, тарифно-кваліфікаційний довідник. Поняття гарантійних, компенсаційних виплат та доплат. Відповідальність за порушення законодавства про оплату праці.

Тема 11. Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників

Правове регулювання підготовки кадрів: загальні положення. Організаційно-правові питання професійного навчання робітників. Первинна професійна підготовка робітників. Підвищення кваліфікації робітників. Пільги для працівників, які навчаються у середніх та професійно-технічних закладах освіти. Пільги для працівників, які навчаються у вищих закладах освіти та аспірантурі.

Тема 12. Правове забезпечення охорони праці та здоров'я працівників на виробництві

Зміст охорони праці як інституту трудового права. Основні напрями державної політики у сфері охорони праці. Гарантії прав працівників на охорону праці та здоров'я на виробництві. Організація охорони праці працівників на підприємстві. Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних та шкідливих роботах. Охорона здоров'я жінок, неповнолітніх і осіб зі зниженою працездатністю. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних з виробництвом.

Змістовий модуль 3. Відповідальність у трудовому праві

Тема 13. Трудова дисципліна та дисциплінарна відповідальність у трудовому праві

Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення. Внутрішній трудовий розпорядок на підприємствах, в установах та організаціях. Правила внутрішнього трудового розпорядку: типові, галузеві, локальні. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни. Поняття дисциплінарної відповідальності у трудовому праві. Дисциплінарні стягнення: поняття, види. Підстава дисциплінарної відповідальності, склад дисциплінарного проступку. Процедура накладення стягнення. Дисциплінарне звільнення.

Тема 14. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

Поняття і загальна характеристика матеріальної відповідальності, її відмінність від цивільно-правової відповідальності. Підстава та умови матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування. Особливості матеріальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові. Відшкодування моральної шкоди.

Тема 15. Нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства і законодавства про охорону праці

Поняття та основні види нагляду і контролю у сфері застосування праці. Державний нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства і законодавства про охорону праці. Органи державного нагляду та їх повноваження. Громадський контроль за дотриманням законодавства про працю та про охорону праці на виробництві.

Тема 16. Індивідуальні трудові спори

Поняття та види трудових спорів (конфліктів). Індивідуальні трудові спори: поняття, види, причини виникнення та способи вирішення. Порядок вирішення трудових спорів у Комісії з трудових спорів (КТС). Судовий порядок розгляду трудових спорів. Порядок поновлення працівника на роботі та оплата вимушеного прогулу. Діяльність спеціалізованих трудових судів у зарубіжних країнах.

Змістовий модуль 4. Колективні трудові відносини

Тема 17. Соціальне партнерство і колективне трудове право

Поняття соціального партнерства. Правове регулювання соціального партнерства в Україні. Сторони та інші суб'єкти соціального партнерства. Національна рада соціального партнерства. Колективне трудове право, його становлення та розвиток в Україні. Поняття та види трудового колективу. Повноваження трудового колективу.

Тема 18. Правовий статус профспілок у сфері трудових відносин

Право працівників на об'єднання: міжнародні юридичні стандарти. Порядок утворення, легалізації та припинення діяльності профспілок. Права, гарантії та обов'язки профспілок. Повноваження виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві. Гарантії діяльності профспілок.

Тема 19. Правовий статус роботодавців, їх організацій та об'єднань

Право роботодавців на об'єднання: міжнародні юридичні стандарти й зарубіжний досвід. Мета, завдання, функції організацій роботодавців та практика їх утворення в Україні. Правовий статус організацій роботодавців та їх об'єднань. Порядок створення та припинення діяльності організацій роботодавців. Повноваження роботодавців та їх організацій і об'єднань у колективно-договірному регулюванні трудових відносин.

Тема 20. Колективні договори і угоди

Поняття і сторони колективного договору. Зміст колективного договору. Колективні угоди та їх значення у регулюванні трудових відносин. Колективні переговори з укладення та підписання колективних договорів і угод. Контроль за

виконанням колективного договору. Відповідальність за порушення і невиконання умов колективного договору.

Тема 21. Порядок вирішення колективних трудових спорів

Поняття, предмет і сторони колективних трудових спорів. Формування вимог найманих працівників та момент виникнення колективного трудового спору. Порядок вирішення колективних трудових спорів. Органи з розгляду колективних трудових спорів. Правовий статус примирних комісій, трудового арбітражу, незалежного посередника, Національної служби посередництва та примирення. Конституційне право працівників на страйк. Правові наслідки законного та незаконного страйку. Відповідальність осіб, винних у порушенні законодавства про колективні трудові спори (конфлікти).

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «ТРУДОВЕ ПРАВО»

Тема 1. Джерела трудового права

1. Поняття джерел трудового права, їх особливості та види.
2. Конституція України – фундаментальна основа трудового законодавства.
3. Трудове законодавство України та норми міжнародного права.
4. Міжнародно-правове регулювання трудових відносин.
5. Конвенції МОП як джерело трудового права.
6. Проект Трудового кодексу України.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізуйте зміст права на працю.
2. Дайте визначення понять «трудове право» та «джерела трудового права».
3. Складіть порівняльну таблицю джерел трудового права.
4. Складіть блок-схему міжнародних договорів, які є джерелом трудового права України.
5. Складіть порівняльну таблицю джерел трудового права України та країн ЄС.
6. Визначіть проблеми реформування трудового законодавства України.
7. Випишіть конвенції МОП, ратифіковані Україною.
8. Задача.

Влаштувавшись на роботу громадянин Антоненко почав вимагати від директора правила внутрішнього трудового розпорядку. Директор відмовив Антоненку, зауваживши, що поки він ще не їх працівник, а лише влаштовується на роботу, і правила внутрішнього трудового розпорядку поширюються лише на окрему категорію працівників. *Чи має право вимагати Антоненко правила внутрішнього трудового розпорядку? Чи є правила внутрішнього трудового розпорядку джерелом трудового права України?*

9. Задача.

Дяченко звернувся зі скаргою до керівництва ТОВ «Проліс» з вимогою виплатити йому премію з нагоди його дня народження. Так як працівникам, у яких були напередодні дні народження, всім була виплачена премія, Дяченко наголошував, що це передбачено в положенні про преміювання ТОВ «Проліс». Керівництво відмовило у виплаті премії Дяченку, у зв'язку з тим, що в інших працівників, яким була видана премія, були ювілеї, а в Дяченка ні. А також, що керівництво на власний розсуд вирішує, кому давати премію. *Чи правомірні дії керівництва ТОВ «Проліс»? Та чи буде положення про преміювання ТОВ «Проліс» джерелом трудового права України?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одісей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Актуальні проблеми трудового права України : колект. моногр. / кол. авт.: О. А.Золотарьова та ін. ; за заг. ред. О. А. Золотарьової - О. : Негоціант, 2009. - 121 с.

5. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник / Н. Б. Болотіна– К.: Вікар, 2006. – 725 с.
6. Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудових відносин в Україні: монографія / М.І. Іншин – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004.– 337 с.
7. Жернаков В. Правове регулювання праці: співвідношення трудового і цивільного права / В. Жернаков // Право України. – 2000. – № 7. – С. 49-52.
8. Карпенко Д. О. Основи трудового права: навч. посіб. / Д. О. Карпенко– К.: А.С.К., 2003. – 656 с.
9. Киселев И. Я. Зарубежное трудовое право. Учебник для вузов. / И. Я. Киселев– М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА-М, 1998. – 263 с.
10. Киселев И. Я. Сравнительное и международное трудовое право. Учебник для вузов. / И. Я. Киселев – М.: Дело, 1999. – 728 с.
11. Кодифікація трудового законодавства України : монографія / Н. М. Хуторян та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. М. Хуторян та ін.; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. - Х. : ФІНН, 2009. – 431 с.
12. Лукаш С. С. Співвідношення централізованого і локального регулювання трудових відносин в умовах ринкової економіки : монографія / С. С. Лукаш. - Х. : ФІНН, 2010. - 366 с.
13. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. – К.: Знання, 2005. – 276 с.
14. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко [та ін.]. - 5-те вид., допов. - Харків : Право, 2014. – 757 с.
15. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Пилипенко П. Д. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 5-те вид., переробл. та допов. - К. : Ін Юре, 2014. - 548 с.
16. Ярошенко О. М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: монографія / О. М. Ярошенко. – Х.: Видавець СПД ФО Н.М. Вапнярчук, 2006. – 456 с.

Тема 2. Трудові правовідносини та їх суб'єкти

1. Поняття та система правовідносин у трудовому праві.
2. Трудова правосуб'єктність та її особливості.
3. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин.
4. Роботодавці як суб'єкти трудових правовідносин. Основні права та обов'язки роботодавця.
5. Роботодавець-фізична особа як сторона трудового договору.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст понять: «трудові правовідносини», «суб'єкт трудових правовідносин», «об'єкт трудових правовідносин», «трудова правосуд'єктність».
2. Складіть порівняльну таблицю прав та обов'язків працівника і роботодавця як суб'єктів трудових правовідносин.
3. Складіть порівняльну таблицю прав та обов'язків працівника за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).

4. Складіть порівняльну таблицю прав та обов'язків роботодавця за законодавством України та ЄС(держава на вибір студента).
5. Порівняйте права та обов'язки роботодавця-фізичної особи за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
6. Задача.

Олексій пропрацював на підприємстві «Карпати» інженером 20 років і був обурений тим, що його звільняють з роботи через досягнення пенсійного віку. Керівництво обґрунтувало це тим, що в них іде скорочення робочих місць, тому вирішено працівників, які досягли пенсійного віку скоротити. *Назвіть суб'єктів, об'єкт та зміст правовідносин, що виникли? Чи має можливість Олексію оскаржити рішення керівництва підприємства «Карпати»?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Александров Н.Г. Трудовое правоотношение /Н.Г.Александров. – М.: Юрид. изд-во Министерства юстиции СССР, 1948. – 336 с.
5. Барабаш А.О некоторых свойствах трудового правоотношения /А.Барабаш //Государство и право. – 2003. – № 12. – С. 21-27.
6. Венедіктов С.В. Теоретико-правові засади сучасної концепції трудового правовідношення в Україні: монографія /С.В.Венедіктов. – Х.: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2011. – 224 с.
7. Венедіктов С.В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід: навч. посіб. /С.В.Венедіктов. – К.: Алерта, 2012. – 367 с.
8. Кожушко С. Трудова дисципліна у системі елементів трудових правовідносин /С.Кожушко //Право України. – 2005. – № 9. – С. 89-91.
9. Костюк В.Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія /В.Л.Костюк. – К.: Видавець В.М. Карпенко, 2012. – 464 с.
10. Панасюк О. Про соціальний аспект трудових відносин /О.Панасюк //Право України. – 2004. – № 4. – С. 116-121.
11. Пилипенко П.Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин /П.Д.Пилипенко. – К.: Знання, КОО, 2003. – 146 с.
12. Процевський В. Виникнення трудових правовідносин з державними службовцями /В.Процевський //Право України. – 2001. – № 11. – С. 75–79.
13. Рим О.М. Запобігання конкуренції у трудових правовідносинах: монографія /О.М.Рим. – Т.: Терно-граф, 2011. – 160 с.
14. Роїна О.М. Трудові правовідносини: практичний посібник /О.М. Роїна– К.: КНТ, 2005. – 348 с.
15. Слюсар А.М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект: монографія /А.М.Слюсар. – Х.: ФІНН, 2011. – 335 с.
16. Солодовник Л. Юридичні факти – підстави виникнення трудових правовідносин /Л.Солодовник //Право України. – 2000. – № 1. – С. 59-63.
17. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.

18. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
19. Шамшина І.І. Суб'єкти трудового права: правове регулювання в умовах ринкових відносин: монографія /І.І.Шамшина. – Луганськ: Література, 2010. – 448 с.

Тема 3. Забезпечення зайнятості та працевлаштування

1. Поняття зайнятості, категорії зайнятого населення і основні державні гарантії у сфері зайнятості.
2. Правове та фінансове забезпечення зайнятості населення.
3. Безробітні громадяни: поняття, порядок реєстрації, правовий статус.
4. Державна служба зайнятості та її повноваження.
5. Особливості працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст понять: «зайнятість населення» «категорії зайнятого населення», «безробітний».
2. Складіть блок-схему основних державних гарантій у сфері зайнятості.
3. Проаналізуйте правове та фінансове забезпечення зайнятості населення в Україні та ЄС (держава на вибір студента).
4. Складіть порівняльну таблицю державної реєстрації безробітних громадян в Україні та ЄС (держава на вибір студента).
5. Складіть порівняльну таблицю правового статусу безробітних в Україні та ЄС (держава на вибір студента).
6. Порівняйте правовий статус державних служб зайнятості в Україні та зарубіжних країнах (за вибором студента).
7. Порівняйте особливості працевлаштування за допомогою посередницьких організацій в Україні та зарубіжних країнах (за вибором студента).
8. Задача.

Микуляк хотів влаштуватись на роботу і звернувся за допомогою до центру зайнятості. Не дочекавшись результату, уже наступного дня Микуляк почав самотужки шукати роботу і через тиждень знайшов роботу у магазині «Вопак» на посаду продавець-консультант. Через 2 дні йому зателефонували з центру зайнятості та запропонували таку ж саму роботу в тому ж магазині та на ту ж посаду. *Дайте правову оцінку цій ситуації? Як повинна проходити процедура працевлаштування?*

9. Задача.

Ігнатюк був підприємцем, але останнім часом не отримував прибутку, тому він вирішив звернутись до служби зайнятості з вимогою допомогти знайти йому роботу. Йому було відмовлено, так як в центрі зайнятості зауважили, що поки він є підприємцем, то відноситься до категорії зайнятого населення. *Чи правомірні дії служби зайнятості? Та як діяти Ігнатюку?*

10. Задача.

Сім'я Кушнір переселилась до Києва внаслідок проведення АТО на території Луганщини та звернулась до служби зайнятості за допомогою знайти роботу. Там їм надали перелік документів, які їм необхідно було зібрати для того, щоб стати на облік

до центру зайнятості. Але з перерахованих документів у них були лише паспорти, бо всі інші документи були втрачені, а на їх відновлення потрібно було більше місяця. *Перерахуйте, які документи потрібно надати до служби зайнятості для працевлаштування ВПО?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Про безробіття: Конвенція МОП № 2, 1919 р. (ратифікована 4 лютого 1994 р.).
3. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
4. Проект Трудового кодексу України.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 22. – ст. 171.
6. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 24. – ст. 243.
7. Актуальні проблеми трудового права України : колект. моногр. / кол. авт.: О.А. Золотарьова та ін. ; за заг. ред. О.А. Золотарьової – О. : Негоціант, 2009. – 121 с.
8. Гарантії в трудовому праві України : монографія / О. С. Заржицький и др. ; відп. ред. О. С. Заржицький. - Д. : Арт-Прес, 2008. - 288 с.
9. Злупко С. М. Людський потенціал, зайнятість населення і соціальний захист населення: навч. посіб. / С. М. Злупко, Й. І. Радецький. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2001. – 192 с.
10. Лавріненко О.В. Механізм правового регулювання відносин із добору кадрів: проблеми становлення трудового законодавства України та шляхи вдосконалення його понятійного апарату: монографія /О.В.Лавріненко. – Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. – 166 с.
11. Трудове право України : академічний курс: підручник /А.Ю.Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н.М.Хуторян; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. К.: А.С.К., 2004. – 607 с.
12. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
13. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.

Тема 4. Трудовий договір

1. Трудовий договір: поняття, види та значення.
2. Сторони трудового договору.
3. Зміст трудового договору, його істотні умови.
4. Гарантії і обмеження прав особи при укладенні трудового договору.
5. Прийняття на роботу і оформлення трудового договору.
6. Зміна умов трудового договору.
7. Поняття переведення на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце.

8. Припинення трудового договору: поняття та класифікація підстав.
9. Трудові книжки: порядок ведення, зберігання та видачі при звільненні.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте зміст понять: «трудовий договір», «контракт», «істотні умови трудового договору», «переміщення», «переведення».
2. Складіть порівняльну таблицю видів трудових договорів.
3. Випишіть нормативно-правові акти України та однієї із зарубіжних країн (за вибором студента), які дозволяють укладення контракту.
4. Напишіть блок–схему істотних умов трудового договору.
5. Складіть порівняльну таблицю переведення та переміщення.
6. Випишіть 10 прикладів встановлення в законодавстві зарубіжних країн строку випробування при прийнятті на роботу.
7. Складіть порівняльну таблицю підстав та правових наслідків припинення трудового договору.
8. Підготуйте проект трудового договору або контракту.
9. Задача:

ТОВ «Карпати» здійснює підприємницьку діяльність в Ужгородському р-ні та оголосило конкурс на заміщення вакантної посади інженера. На конкурс документи подали громадянин України Петренко А., громадянин Угорщини Орбан П., громадянин Словаччини Сливак А. За результатами тестового відбору трудовий договір було укладено з громадянином Угорщини Орбаном П. *Громадянин України Петренко А. вважає, що були допущені порушення при відборі кандидатів і на роботу мали взяти його. Петренко А. звернувся до суду. Яке рішення повинен прийняти суд?*

10. Задача:

При працевлаштуванні Н. на роботу до кондитерського цеху керівництво встановило випробування в 1 місяць. Після того, як Н. пропрацювала там майже 2 місяці, вона була впевнена, що прийнята на роботу. Та директор повідомив, що не приймає її на роботу та не підписує з нею трудового договору. *Який встановлений порядок випробування при прийнятті на роботу? Та чи правомірно діє керівництво кондитерського цеху?*

11. Задача:

При укладенні трудового договору з Івасюк директор туристичної фірми вимагав від неї наступні документи: паспорт, трудову книжку, довідку про склад сім'ї, диплом про закінчення вищого навчального закладу, відомості про реєстрацію місця проживання, медичну довідку про стан її здоров'я та характеристику з попереднього місця роботи. Івасюк принесла всі документи, які вимагав директор туристичної фірми, та через деякий час їй повідомили, що вона їм не підходить і вони відмовляють їй у прийнятті на роботу, вказавши на те, що вони не знали, що тут працює її чоловік. *Вкажіть, які документи потрібні при влаштуванні на роботу? Та чи мали право відмовити Івасюк в прийнятті на роботу через те, що там працював її чоловік?*

12. Задача:

Т. після закінчення університету одразу ж знайшов роботу на фармацевтичному складі, хоча це не була робота за його фахом, хлопець вирішив попрацювати деякий час. Тому він уклав трудовий договір строком на 1 рік. Через тиждень роботи йому повідомили, що його переведуть на інший склад

фармацевтичної фірми, так як тут з'явився новий працівник. Т. був проти і вимагав розірвання трудового договору достроково, зазначивши, що нове місце роботи дуже далеко від його місця проживання. *Дайте правову оцінку цій ситуації. Чи буде відмова від переведення підставою для дострокового припинення трудового договору?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Про трудові книжки працівників: Постанова КМУ від 27 квітня 1993 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/301-93-%D0%BF>
5. Бойко М. Д. Порівняльне трудове право: навчальний посібник / М.Д. Бойко. – К.: Олан, 2006. – 381 с.
6. Болотіна Н. Б. Трудовий договір за законодавством України: навчальний посібник / Н. Б. Болотіна – К.: Вид. Паливода А.В., 2002. – 124 с.
7. Бондаренко Э.Н. Трудовой договор как основание возникновения правоотношения / Э.Н. Бондаренко. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – 226 с.
8. Гарибян В. Т. Как правильно составить трудовой договор : коммент. законодательства / В. Т. Гарибян. – М. : Эксмо, 2005. – 332 с.
9. Ершов В. В. Трудовой договор : учебно-практическое пособие / В.В. Ершов, Е.А. Ершова. – 2-е изд. – М. : Дело, 2000. – 351 с.
10. Лазор В. Юридична природа трудового договору в ринкових умовах / В. Лазор // Право України. – 2000. – № 1. – С. 64 – 66.
11. Пилипенко П. Способи укладення трудового договору / П. Пилипенко // Право України. – 2001. – № 4. – С. 56-59.
12. Процевський В. Виникнення трудових правовідносин з державними службовцями / В. Процевський // Право України. – 2001. – № 11. – С. 75–79.
13. Прокопенко В.І. Трудовий договір і трудові правовідносини / В.І. Прокопенко – К.: Видавництво Київського університету, 1971. – 219 с.
14. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко [та ін.]. - 5-те вид., допов. - Харків : Право, 2014. - 757 с.
15. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
16. Трудове право України в схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /С.М.Прилипко, О.М.Ярошенко, О.Є.Костюченко, Д. С. Підкопай. - Х.: ФІНН, 2010. - 557 с.
17. Чумак О.О. Припинення трудових правовідносин не за ініціативою сторін трудового договору : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О.О. Чумак. – К., 2011. – 16 с.

Тема 5. Робочий час

1. Поняття робочого часу і сучасні проблеми гарантій у сфері робочого часу.
2. Види робочого часу та його нормування.

3. Режим робочого часу та його види.
4. Облік робочого часу: поняття та види.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів «робочий час», «режим робочого часу», «нормування робочого часу».
2. Проаналізуйте правове регулювання робочого часу в нормативних актах МОП та ООН.
3. Складіть порівняльну таблицю видів робочого часу.
4. Продовжіть: «Надурочні роботи – це ...»
5. Складіть порівняльну таблицю режимів робочого часу.
6. Продовжіть: «Облік робочого часу – це ...»
7. Порівняйте порядок здійснення обліку робочого часу за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
8. Задача:

Анна працювала на картонній фабриці, після того, як вона завагітніла, їй було запропоновано перевестись на неповний робочий день. Та вона відмовилась, так як заробітна плата була б меншою, але водночас їй уже було важко тут працювати і вона постійно скаржилась. Тоді керівництво, не запитавши Анну, перевели її на неповний робочий день. *Чи правильні були дії керівництва картонної фабрики? Проаналізуйте ситуацію та вирішіть спір.*

9. Задача:

Після того як тривалий час швейна фабрика тимчасово не працювала у зв'язку з відсутністю замовлень, власники збільшили тривалість робочого дня на 2 години при шестиденному робочому тижні. Обгрунтовуючи тим, що зараз вони отримали велике замовлення і це дуже вигідно для них всіх. *Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні дії керівництва швейної фабрики?*

10. Задача:

Стас після закінчення школи влаштувався помічником до столярного цеху. Та його не влаштовувала заробітна плата, тому він попросив керівництво дати йому надурочні роботи. Та директор завжди відмовляв йому, посилаючись на те, що не має права, оскільки Стас був неповнолітнім. *Проаналізуйте ситуацію. Чи правильно діяв директор?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Мельничук О.А. Трудове право України : навч. посібник / О.А. Мельничук, О.Ф. Мельничук. - Вінниця : Едельвейс і К, 2009. – 328 с.
5. Мірошніченко О.А. Трудове право України: навч. посіб. / О.А. Мірошніченко. – К.: Дорадо-Друк, 2010. – 242 с.
6. Трудове право України : академічний курс: підручник / А.Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н.М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К. : А.С.К., 2004. – 607 с.
7. Трудове право України : основи теорії труд. права : навч. посіб. / В.В. Бонтлаб та ін. ; за заг. ред. В.Л. Костюка та ін.. – К. : Промінь, 2010. – 280 с.

8. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
9. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.

Тема 6. Час відпочинку

1. Поняття та види часу відпочинку. Святкові і неробочі дні.
2. Відпустки, їх види та порядок надання.
3. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.
4. Творчі відпустки.
5. Соціальні відпустки.
6. Відпустка без збереження заробітної плати.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів «час відпочинку», «відпустка».
2. Проаналізуйте правове регулювання часу відпочинку в нормативних актах МОП та ООН.
3. Проаналізуйте, які є святкові і неробочі дні за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
4. Складіть порівняльну таблицю видів відпусток в Україні та країнах ЄС(держава на вибір студента).
5. Складіть порівняльну таблицю порядку надання відпусток за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
6. Порівняйте, на який час надаються відпустки у зв'язку з навчанням за законодавством України та ЄС(держава на вибір студента).
7. Порівняйте, на яких підставах надаються відпустки без збереження заробітної плати за законодавством України та ЄС(держава на вибір студента).
8. Порівняйте, який термін відпустки у зв'язку з вагітністю і пологами за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
9. Задача:

Іванов А. (17 років) працює з 1 січня 2016 р. на Поштамті м. Ужгорода. 20 квітня він подав заяву про надання йому щорічної відпустки з 1 травня 2016 р. Роботодавець відмовив у наданні йому відпустки мотивуючи це тим, що існує графік відпусток і він зможе отримати відпустку не раніше серпня. Крім того, ще не настав шестимісячний термін його безперервної роботи в даній організації. *Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірна відмова у наданні відпустки?*

10. Задача:

Грицак працював у магазині «Нова лінія» консультантом, і за 2 місяці до Різдва повідомив керівництво, що він віросповідує іншу релігію (не православну) та попросив замінити вихідний з 7 січня 2017 р на 17 грудня 2016 р. Керівництво погодилося замінити вихідний день, але так як 7 січня ніхто з колективу не виходив на роботу, йому запропонували взяти у цей день вихідний за власний рахунок. *Проаналізуйте ситуацію. Які в Україні святкові та неробочі дні?*

11. Задача:

Галина Петрівна працювала бухгалтером на підприємстві «Мараморош» уже 5 років і подала заяву на щорічну відпустку 15 червня на 10 днів з 20 липня по 30 липня. Керівництво відмовило надати відпустку, так як на той період уже мали відпустку 2 працівники з бухгалтерського відділу. Та Галина заявила, що так як вона мати-одиночка та має 2 неповнолітніх дітей, то відповідно до закону України «Про відпустку», їй має надаватись щорічна відпустка в зручний для неї час. *Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірні вимоги Галини? Які види відпусток ви знаєте?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Про оплачувані відпустки: Конвенція МОП № 132, 1970 р., (переглянута у 1990 р.) (ратифікована 29 травня 2001 р.).
3. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
4. Проект Трудового кодексу України.
5. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 2. – ст. 4.
6. Бойко М. Д. Порівняльне трудове право: навчальний посібник / М. Д. Бойко. – К.: Олан, 2006. – 381 с.
7. Гаращенко Л. П. Правове регулювання відпусток за законодавством України / Л. П. Гаращенко – К.: Павлім, 2003. – 172 с.
8. Прокопенко В. І. Трудове право України: підручник. / В. І. Прокопенко– Х.: Консум, 1998. – 480 с.
9. Ситницька О. А. Юридичні гарантії права на працю та права на відпочинок за трудовим законодавством України : монографія / О. А. Ситницька. - Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. - 167 с.
10. Трудове право України : академічний курс: підручник / А. Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н. М. Хуторян; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : А.С.К., 2004. - 607 с.
11. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С. М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
12. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 5-те вид., переробл. та допов. - К. : Ін Юре, 2014. - 548 с.
13. Хуторян Н. Удосконалення порядку надання відпусток у проекті Трудового кодексу України / Н. Хуторян // Юридична Україна. – 2006. – № 1 (37). – С. 44–48.

Тема 7. Оплата праці

1. Право працівника на оплату праці та його захист.
2. Поняття оплати праці та її структура.
3. Соціально-економічні аспекти оплати праці та її реформа в Україні.
4. Основна заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.
5. Державне та договірне регулювання оплати праці.
6. Мінімальна заробітна плата: поняття і значення.

7. Порядок встановлення і застосування різних форм матеріального стимулювання праці.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів: «оплата праці», «основна заробітна плата», «компенсаційні виплати», «мінімальна заробітна плата».
2. Складіть блок-схему структури оплати праці.
3. Складіть порівняльну таблицю основної заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).
4. Порівняйте державне та договірне регулювання оплати праці за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
5. Проаналізуйте, що враховується при визначенні розміру мінімальної заробітної плати в Україні.
6. Порівняйте розміри мінімальної заробітної плати в Україні та зарубіжних країнах (за вибором студента).
7. Складіть порівняльну таблицю порядку встановлення і застосування різних форм матеріального стимулювання праці в Україні та ЄС (держава на вибір студента).

8. Задача:

Керівництво ТОВ «Електро» повідомило працівників, що з наступного місяця у всіх працюючих заробітна плата буде знижена до мінімальної у зв'язку з тим, що підприємство на межі банкрутства. Працівники були обурені таким рішенням та погрожували судовим позовом, вважаючи, що керівництво незаконно діє. *Проаналізуйте ситуацію та вирішіть спір.*

9. Задача:

Панасенко працював консультантом у магазині «Електоролукс», і коли його колега по роботі був у відпустці, то він працював один у відділі. В кінці місяця Панасенко попросив у директора доплату за суміщенням посад. Директор погодився на доплату, але пропорційно того часу (10 днів), який Панасенко працював сам без напарника. *Проаналізуйте ситуацію.*

10. Задача:

Оксана Петрівна влаштувалась 21 березня 2016 року на ТОВ прибиральницею на 0,5 ставки та отримувала кожного місяця 1290 грн, її подруга також працювала прибиральницею в державній установі на 0,5 ставки та отримувала 1370 грн. Коли Оксана Петрівна поцікавилась у директора, чому така різниця між її заробітною платою та її подруги, їй сказали, що, якщо її не влаштовує заробітна плата, то вона може писати заяву на звільнення. *Проаналізуйте ситуацію. Яка на даний час мінімальна заробітна плата? Як потрібно діяти Оксані Петрівні?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Про охорону заробітної плати: Конвенція МОП № 95, 1949 р. (ратифікована 30 червня 1961 р.).
3. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
4. Проект Трудового кодексу України.
5. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 17. – ст. 121.

6. Лаптій І. Оплата праці і заробітна плата: щодо питання термінології / І. Лаптій // Право України. – 2005. – № 7. – С. 81–84.
7. Лаптій І. Оплата праці як соціально-економічна та правова категорія / І. Лаптій // Право України. – 2005. – № 1. – С. 106-109.
8. Панасюк О. Правове регулювання застосування штрафів до працівників / О. Панасюк // Право України. – 2006. – № 8. – С. 44–47.
9. Сімутіна Я.В. Право на винагороду за працю та його закріплення в міжнародно-правових актах // Правова держава. Випуск 16. – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАНУ, 2005. – С. 418-427.
10. Сімутіна Я.В. Проблеми правового регулювання заробітної плати у проекті Трудового кодексу України // Держава і право. Випуск 25. – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАНУ, 2004. – С. 374-380.
11. Сімутіна Я. Проблеми правового регулювання оплати праці з відхиленням від нормальних умов праці / Я. Сімутіна // Юридична Україна. – 2005. – № 10 (34). – С. 44-50.
12. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 5-те вид., переробл. та допов. - К. : Ін Юре, 2014. - 548 с.
13. Трудове право України в схемах і таблицях : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /С.М.Прилипко, О.М.Ярошенко, О.Є.Костюченко, Д.С.Підкопай. – Х.: ФІНН, 2010. –557 с.
14. Усачев В. Л. Проблемы правового регулирования структуры заработной платы / В. Л. Усачев // Государство и право. – 2005. – № 8. – С. 20-24.

Тема 8. Правове забезпечення охорони праці та здоров'я працівників на виробництві

1. Зміст охорони праці як інституту трудового права.
2. Основні напрями державної політики у сфері охорони праці.
3. Гарантії прав працівників на охорону праці та здоров'я на виробництві.
4. Організація охорони праці працівників на підприємстві.
5. Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних та шкідливих роботах.
6. Охорона здоров'я жінок, неповнолітніх і осіб зі зниженою працездатністю.
7. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
8. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних з виробництвом.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів: «охорона праці», «нещасний випадок на виробництві» та «професійне захворювання».
2. Складіть блок-схему основних напрямів державної політики у сфері охорони праці.

3. Порівняйте гарантії прав працівників на охорону праці та здоров'я на виробництві за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
4. Проаналізуйте порядок організації охорони праці працівників на підприємстві.
5. Порівняйте спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних та шкідливих роботах за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).
6. Порівняйте, які заходи запроваджуються для охорони здоров'я жінок за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).
7. Порівняйте, які заходи запроваджуються для охорони здоров'я неповнолітніх осіб за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
8. Порівняйте, які заходи запроваджуються для охорони здоров'я осіб зі зниженою працездатністю за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
9. Складіть порівняльну таблицю порядку соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в Україні та ЄС (держава на вибір студента).
10. Складіть порівняльну таблицю порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних з виробництвом за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).
11. Задача:

Фірцак працював вантажником на одному підприємстві та останнім часом погано себе почував, часто хворів, тому попросив директора перевести його на деякий час на легшу роботу. Директор пояснив, що на даний час в них немає місць з легшою роботою, запропонував йому взяти лікарняний за власний рахунок, а за цей час пошукає на підприємстві йому легшу роботу. *Проаналізуйте ситуацію.*

12. Задача:

Митрюк Володимир працював будівельником на фірмі «Будмайстер» за трудовим договором строком 1 рік. Напередодні закінчення договору з ним стався нещасний випадок, він зірвався з будинку і впав, був дуже травмований і пролежав в лікарні 2 місяці. Коли Володимира виписали з лікарні, він з усіма чеками за лікування пішов до директора фірми «Будмайстер» з вимогою оплатити їх. Та директор відмовся сказавши, що сам винен, так як не дотримувався техніки безпеки, був без каски, та не прикріпився до троса, тим самим він поставив у небезпечне становище і інших працівників. І за час лікування в лікарні їх трудовий договір закінчився. *Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірно діяв директор фірми «Будмайстер»? Яка відповідальність працівників за порушення техніки безпеки?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Про аварійно-рятувальні служби: Закон України від 14 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 4. – ст. 25.
5. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6 квітня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 29. – С. 228.
6. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – С. 668.

7. Лавріненко О. В. Актуальні питання теорії трудового права в контексті сучасного розвитку правової системи України / О. В. Лавріненко. – Донецьк : Вебер, Донецька філія, 2007. – 428 с.
8. Мельничук О. А. Трудове право України : навч. посібник /О.А.Мельничук, О.Ф.Мельничук. – Вінниця : Едельвейс і К, 2009. - 328 с.
9. Мірошніченко О. А. Трудове право України : навч. посіб. /О.А.Мірошніченко. - К. : Дорадо-Друк, 2010. - 242 с.
10. Рудницька О. П. Правове регулювання гарантійних виплат у трудовому праві : монографія / О. П. Рудницька - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 176 с.
11. Трудове право України : академічний курс: підручник / А. Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н. М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : А.С.К., 2004. - 607 с.
12. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.

Тема 9. Трудова дисципліна та дисциплінарна відповідальність у трудовому праві

1. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення.
2. Внутрішній трудовий розпорядок на підприємствах, в установах та організаціях.
3. Юридична відповідальність за порушення трудової дисципліни.
4. Поняття дисциплінарної відповідальності у трудовому праві.
5. Дисциплінарні стягнення: поняття, види, порядок застосування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів: «трудова дисципліна», «внутрішній трудовий розпорядок», «дисциплінарна відповідальність», «дисциплінарне стягнення».
2. Складіть блок-схему методів забезпечення трудової дисципліни.
3. Порівняйте внутрішній трудовий розпорядок на підприємствах, в установах та організаціях за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).
4. Складіть порівняльну таблицю видів юридичної відповідальності за порушення трудової дисципліни.
5. Порівняйте види дисциплінарних стягнень за законодавством України та ЄС (держава на вибір студента).
6. Порівняйте порядок застосування дисциплінарних стягнень за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
7. Проаналізуйте процес оскарження та зняття дисциплінарного стягнення (на прикладі однієї з країн ЄС)
8. Задача:

Гопанчук було звільнено за систематичне порушення трудової дисципліни, оскільки протягом п'яти днів була відсутня на робочому місці. Коли працівниця вийшла на роботу, то пояснила начальнику відділу кадрів, що погано себе почувала, що готові підтвердити сусіди Марчук та Попова. Директор попросив лікарняний лист і за його відсутності визнав причини невиходу на роботу Гопанчук не поважними та

звільнив її. Гопанчук звернулась до суду із оскарженням свого звільнення. *Яке рішення має прийняти суд?*

9. Задача:

Матчук Ольга, працюючи на ТОВ «Зірка» завідувачем відділу з продажу будматеріалів, була відповідальною за роботу свого відділу. У суботу, знаючи, що директора нема, Ольга з обіду пішла додому. Коли їй зателефонували з ТОВ працівники з проханням приїхати, тому що вони не можуть розібратись з клієнтами і потрібна їй допомога, вона відмовилась і сказала, щоб почекали до понеділка. Дізнавшись про цей випадок, директор звільнив Матчук Ольгу. Та вона подала позов до суду з вимогою поновлення на роботу, мотивуючи це тим, що це перше порушення могло обійтись доганою та накладенням штрафу. *Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має винести суд?*

10. Задача:

Наталія Миколаївна працювала медсестрою в терапевтичному відділенні лікарні і була повідомлена, що в середу будуть проведені збори трудового колективу, та вона без пояснень не з'явилась на збори трудового колективу, через це завідувач Антон Миколайович виніс догану Наталії Миколаївні. *Проаналізуйте ситуацію. Чи правомірно накладено дисциплінарне стягнення?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Про Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників навчально-виховних закладів системи Міністерства освіти України: наказ Міністерства освіти України № 455 від 20.12.93. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-94>
5. Бойко М. Д. Порівняльне трудове право: навчальний посібник / М. Д. Бойко. – К.: Олан, 2006. – 381 с.
6. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник / Н. Б. Болотіна– К.: Вікар, 2006. – 725 с.
7. Кожушко С. Трудова дисципліна у системі елементів трудових правовідносин / С. Кожушко // Право України. – 2005. – № 9. – С. 89 - 91.
8. Трудове право України : академічний курс: підручник / А.Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н. М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : А.С.К., 2004. - 607 с.
9. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
10. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 5-те вид., переробл. та допов. - К. : Ін Юре, 2014. - 548 с.
11. Угрюмова Г. Дисципліна праці: розвиток та удосконалення інституту / Г. Угрюмова // Право України. – 2006. – № 1. – С. 40-43.

Тема 10. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору

1. Поняття і загальна характеристика матеріальної відповідальності, її відмінність від цивільно-правової відповідальності.
2. Підстави та умови матеріальної відповідальності.
3. Види матеріальної відповідальності.
4. Особливості матеріальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів «матеріальна відповідальність» та «підстави матеріальної відповідальності».
2. Порівняйте матеріальну відповідальність сторін трудового договору та цивільно-правову відповідальність.
3. Складіть порівняльну таблицю підстав матеріальної відповідальності за законодавством України та країн ЄС (держава на вибір студента).
4. Складіть порівняльну таблицю умов матеріальної відповідальності за законодавством України та країн ЄС (держава на вибір студента).
5. Складіть порівняльну таблицю видів матеріальної відповідальності за законодавством України та зарубіжної країни (за вибором студента).
6. Дослідіть особливості матеріальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівнику (на прикладі однієї із зарубіжних країн).
7. Задача:

Олеся та Надія були прийняті на роботу продавцями до продуктового магазину, з ними був укладений трудовий договір. Через місяць директор магазину вирішив зробити ревізію. Після перевірки виявилось, що в касі було 5 тисяч гривень недостачі. Надія та Олеся стверджували, що вони нічого не брали і платити нічого не будуть. *Проаналізуйте ситуацію та вирішіть спір.*

8. Задача:

Аліна працювала у квітковому магазині «Лілея» та за трудовим договором несла повну матеріальну відповідальність. Оскільки, на її думку, квітам потрібно було інше приміщення з кондиціонерами та холодильниками, так як майже всі квіти в'яли протягом тижня, а мали витримувати до 3 тижнів. Керівництво нічого не робило, тоді Аліна вирішила самотужки методами, які вона знала, врятувати квіти (добавляла у воду цукор, обрізала кінцівки більше, ніж потрібно), але вся партія все одно зів'яла. *Проаналізуйте ситуацію. Хто буде нести матеріальну відповідальність за втрачені квіти?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Бойко М.Д. Порівняльне трудове право: навчальний посібник / М.Д. Бойко. – К.: Олан, 2006. – 381 с.
5. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник / Н.Б. Болотіна– К.: Вікар, 2006. – 725 с.
6. Мірошніченко О.А. Трудове право України : навч. посіб. /

- О.А. Мірошниченко. – К. : Дорадо-Друк, 2010. – 242 с.
7. Стависский П. Р. Проблемы материальной ответственности в советском трудовом праве / П. Р. Стависский – К.: Вища школа, 1982. – 183 с.
  8. Сыроватская Л. А. Ответственность за нарушение трудового законодательства / Л. А. Сыроватская. – М.: Юрид. лит., 1990. – 176 с.
  9. Трудове право України : академічний курс: підручник / А.Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н. М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : А.С.К., 2004. - 607 с.
  10. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
  11. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
  12. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин / Н.М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К. : б.в., 2002. – 263 с.
  13. Хуторян Н.М. Проблеми правової природи і галузевої належності матеріальної відповідальності в трудових відносинах / Н.М. Хуторян // Держава і право. Випуск 17. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 297–306.
  14. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин: монографія / Н.М. Хуторян– К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 264 с.

Тема 11. Індивідуальні трудові спори

1. Поняття та види трудових спорів (конфліктів).
2. Індивідуальні трудові спори: поняття, види, причини виникнення та способи вирішення.
3. Порядок вирішення трудових спорів у Комісії з трудових спорів (КТС).
4. Судовий порядок розгляду трудових спорів.
5. Порядок поновлення працівника на роботі та оплата вимушеного прогулу.
6. Діяльність спеціалізованих трудових судів у зарубіжних країнах.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів: «трудовий спір», «індивідуальний трудовий спір», «комісія з трудових спорів».
2. Складіть порівняльну таблицю видів трудових спорів (конфліктів).
3. Проаналізуйте причини виникнення трудових спорів (конфліктів).
4. Складіть блок-схему способів вирішення трудових спорів (конфліктів).
5. Дослідіть порядок вирішення трудових спорів у Комісії з трудових спорів (КТС).
6. Складіть порівняльну таблицю судового порядку розгляду трудових спорів за законодавством України та зарубіжної країни (за вибором студента).
7. Порівняйте порядок поновлення працівника на роботі та оплати вимушеного прогулу за законодавством України та країн ЄС.

8. Складіть порівняльну таблицю повноважень спеціалізованих трудових судів у зарубіжних країнах.
9. Порівняйте строки позовної давності у трудових спорах за законодавством України та ЄС.
10. Задача:

Андрій Юрійович звернувся до комісії з трудових спорів із скаргою до ПАТ «Пролісок» з вимогою виплатити йому заробітну плату за останні 3 місяці. Скаргу обґрунтував тим, що директор ПАТ «Пролісок» постійно обіцяв, що виплатить заробітну плату та премії, проте за останні 3 місяці були лише обіцянки і жодних виплат. Так як Андрій Юрійович захворів і не міг з'явитись на розгляд, то комісія з трудових спорів прийняла рішення без його присутності і задовольнила його вимогу про виплати йому заробітної плати за останні 3 місяці. *Проаналізуйте ситуацію. Який порядок розгляду трудового спору в комісії з трудових спорів?*

11. Задача:

На ТОВ «Рута» ходили чутки, що воно збанкрутувало. Лариса Георгіївна написала заяву на звільнення за власним бажанням 23 березня і вирішила шукати нову роботу. Через тиждень вона дізналась, що інформація про банкрутство була не правдивою, тому вирішила забрати заяву про звільнення. Керівництво погодилось її залишити за умови почути причину, чому вона захотіла звільнитись. А 8 квітня її викликали до відділу кадрів і видали трудову книжку із записом про звільнення та здійснили розрахунок. Лариса Георгіївна не згідна зі звільненням і звернулася за захистом своїх прав до суду. *Проаналізуйте ситуацію. Яке рішення має прийняти суд.*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одісей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Архипов В.В. Спор об отказе в приеме на работу / В.В. Архипов // Современное право. – 2005. – № 8. – С. 2 – 8.
5. Гришак С.В. Право трудових спорів: навч. посіб. / С.В. Гришак, О.С. Заржицький, Р.С. Кірін. – Д. : НГУ, 2011. – 167 с.
6. Дмитренко Ю.П. Трудове право України : підручник / Ю.П. Дмитренко. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 621 с.
7. Лазор В. Принципы рассмотрения трудовых споров / В. Лазор // Юридический вестник. – 2003. – № 3. – С. 121 – 125.
8. Лазор В.В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і порядок їх вирішення на сучасному етапі / В.В. Лазор. – Луганськ : Л – ра, 2004. – 352 с.
9. Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю / В.Г. Ротань, І.В. Зуб, Б.С. Стичинський – К.: А.С.К., 2006. – 976 с.
10. Трудове право України : академічний курс: підручник / А.Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н.М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К. : А.С.К., 2004. – 607 с.
11. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
12. Ярошенко О. Проблемні моменти законодавчого регулювання трудових спорів / О. Ярошук // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 1 (40). – С. 206–214.

Тема 12. Правовий статус профспілок та організацій роботодавців у сфері трудових відносин

1. Порядок утворення, легалізації та припинення діяльності профспілок.
2. Права, гарантії та обов'язки профспілок.
3. Повноваження виборного органу первинної профспілкової організації на підприємстві.
4. Гарантії діяльності профспілок.
5. Право роботодавців на об'єднання: міжнародні юридичні стандарти й зарубіжний досвід.
6. Мета, завдання, функції організацій роботодавців та практика їх утворення в Україні.
7. Правовий статус організацій роботодавців та їх об'єднань, порядок їх створення та припинення діяльності.
8. Повноваження роботодавців та їх організацій і об'єднань у колективно-договірному регулюванні трудових відносин.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів: «право на об'єднання», «професійна спілка», «організація роботодавців».
2. Порівняйте порядок утворення профспілок за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
3. Порівняйте порядок державної реєстрації профспілок за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
4. Складіть порівняльну таблицю підстав припинення діяльності профспілок за законодавством України та країн ЄС.
5. Складіть порівняльну таблицю прав та обов'язків профспілок за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
6. Порівняйте гарантії діяльності профспілок за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
7. Порівняйте порядок утворення організацій роботодавців за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
8. Складіть порівняльну таблицю підстав припинення діяльності організацій роботодавців за законодавством України та країн ЄС.
9. Складіть порівняльну таблицю прав та обов'язків організацій роботодавців за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
10. Порівняйте повноваження роботодавців та їх організацій і об'єднань у колективно-договірному регулюванні трудових відносин за законодавством України та зарубіжних країн (за вибором студента).
11. Задача:

Працівники горілчаного заводу вирішили об'єднатись та створити профспілку. Для цього у них не було ні коштів, ні приміщення. За допомогою вони звернулись до керівництва заводу і вимагали, щоб їм надали приміщення в хорошому стані та забезпечили всім необхідним для роботи профспілки. Директор погодився, але з

вимогою, що половину складу профспілки він сам обере. Чи правомірні вимоги директора. Яка процедура створення профспілки?

12. Задача:

В кафе «Фламінго» сталася пожежа. Пожежникам вдалось її пагасити, але в результаті загинула офіціантка. Директор кафе «Фламінго» Павло Іванович вирішив дізнатись причину пожежі і повідомив комісію з питань охорони праці, що їм в розслідуванні буде допомагати виборний орган профспілки, до якої входять його працівники з кафе «Фламінго». Які повноваження та обов'язки має виборний орган профспілки?

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 45. – С.397.
5. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22 червня 2012 р. // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 151.
6. Бойко М. Д. Трудове право України: навчальний посібник / М. Д. Бойко. – К.: Атіка, 2006. – 312 с.
7. Костюк В.Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія / В.Л. Костюк. – К.: Видавець В.М. Карпенко, 2012. – 464 с.
8. Серeda О. Обов'язки роботодавця та правові наслідки їх невиконання / О. Серeda // Право України. – 2002. – № 9. – С. 82–85.
9. Слюсар А.М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект: монографія / А.М. Слюсар. – Х. : ФІНН, 2011. – 335 с.
10. Соловйова Л. Роботодавець: термінологічні та правові аспекти / Л. Соловйова // Право України. – 2002. – № 3. – С. 76 – 81.
11. Сошникова Т. А. Правовые проблемы повышения роли профессиональных союзов в управлении государственными и общественными делами, защите трудовых прав работников / Т. А. Сошникова // Государство и право. – 2005. – № 4. – С. 37-41.
12. Трудове право України : академічний курс: підручник / А.Ю. Бабаскін та ін.; заг. ред. Н.М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: А.С.К., 2004. – 607 с.
13. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
14. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
15. Хуторян Н.М. Проблеми визначення поняття «роботодавець» за законодавством України / Н.М. Хуторян // Держава і право. Випуск 31. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 207–215.
16. Шамшина І.І. Суб'єкти трудового права: правове регулювання в умовах ринкових відносин : монографія / І.І. Шамшина. –Луганськ : Література, 2010. – 448 с.
17. Щербань В.А. Функції професійних спілок у сучасних умовах / В.А. Щербань // Адвокат. – 2004. – № 7. – С. 22 – 25.

Тема 13. Колективні договори і угоди

1. Поняття і сторони колективного договору.
2. Зміст колективного договору.
3. Колективні угоди та їх значення у регулюванні трудових відносин.
4. Колективні переговори з укладення та підписання колективних договорів і угод.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розкрийте значення термінів „трудовий колектив” та „колективний договір”.
2. Випишіть міжнародно-правові норми, що регулюють укладення колективних договорів.
3. Хто може бути стороною колективного договору?
4. Опишіть етапи колективних переговорів та порядку укладення колективних договорів.
5. У якій формі укладається колективний договір?
6. На який строк може бути укладений колективний договір?
7. Складіть порівняльну таблицю відповідальності за порушення колективних договорів за законодавством України та країни ЄС (за вибором студента).
8. Складіть проект колективного трудового договору.

Задача:

Через відсутність на малому підприємстві профспілкової організації його директор відмовився вести колективні переговори з представниками, обраними трудовим колективом і укладати колективний договір. Представники трудового колективу звернулись до прокурора міста Ужгорода з клопотанням усунути порушення закону і зобов'язати директора вступити в переговори з укладення колективного договору. *Які дії повинен вчинити прокурор?*

Задача:

На думку голови кооперативу «КАРПАТИ», загальні збори повинні обговорити проект колективного договору і обрати представника від трудового колективу, який повинен підписати колективний договір. *Чи відповідає позиція директора кооперативу законодавству України? Як повинно бути вирішене питання про укладення колективного договору?*

Задача:

На державному підприємстві уклали колективний договір з виборним органом первинної профспілкової організації. У договорі були визначені: сторони договору, режим роботи, тривалість робочого часу, часу відпочинку, нормування і оплата праці, строк дії договору на 5 років. *Чи буде чинним даний колективний трудовий договір, який зміст та строк визначаються для колективного договору?*

Задача:

На підприємстві було 3 первинні профспілкові організації, вони об'єдналися і вирішили укласти з підприємством колективний договір. Перед укладанням було проведено попередні колективні переговори з представниками підприємства. Між собою профспілки вирішили, хто буде входити до представництва профспілок, та одна з профспілок не погоджувалась, так як вважала, що не було дотримано пропорційного представництва профспілок, та не погоджувалась з розподілом режиму роботи та

відпочинку, а отже відмовилась від укладання колективного договору. Та представники підприємства все ж уклали колективний трудовий договір з двома первинними профспілковими організаціями. *Чи буде чинним такий колективний договір? Які наслідки будуть для профспілкової організації, яка відмовилась від укладання колективного договору?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
3. Проект Трудового кодексу України.
4. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 36. – С. 361.
5. Бугров Л. Ю. Понятіе и классификация коллективных соглашений в российском трудовом праве / Л. Ю. Бугров // Государство и право. – 2002. – № 4. – С. 36–41.
6. Гетьманцева Н. Д. Колективні угоди на регіональному рівні / Н. Д. Гетьманцева // Держава і право. Випуск 16. – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАНУ, 2002. – С. 264–269.
7. Гончарова Г. Сфера укладення колективного договору / Г. Гончарова, В. Жернаков // Право України. – 2000. – № 8. – С. 85–87.
8. Лосиця І. Колективний договір в нових умовах господарювання / І. Лосиця // Право України. – 1997. – № 5. – С. 73–76.
9. Новіков В.М. Міжнародний досвід становлення колективно-договірного регулювання трудових відносин / В.М. Новіков // Вісник господарського судочинства. – 2002. – № 3. – С. 191–195.
10. Новіков В.М. Сторони колективного договору: дискусійні питання / В.М. Новіков // Адвокат. – 2003. – № 1. – С. 11–13.
11. Стадник М.П. Історія та перспективи розвитку законодавства про колективні договори і угоди в Україні / М.П. Стадник // Держава і право. Випуск 21. – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. – С. 409–415.
12. Стадник М.П. Проблеми розвитку законодавства про колективні договори та угоди / М.П. Стадник // У кн.: Удосконалення трудового законодавства в умовах ринку: монографія. – К.: Ін Юре, 1999. – С. 7–16.
13. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
14. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
15. Чанишева Г. Теоретичні проблеми правового регулювання колективних трудових відносин в сучасних умовах / Г. Чанишева // Право України. – 2000. – № 8. – С. 31–34, 37.
16. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект: монографія. /Г.І. Чанишева. – Одеса: Юридична література, 2001. – 328 с.

Тема 14. Порядок вирішення колективних трудових спорів

1. Поняття, предмет і сторони колективних трудових спорів.
2. Органи з розгляду колективних трудових спорів.
3. Національна служба посередництва і примирення, її завдання, права і обов'язки.
4. Порядок вирішення колективного трудового спору примирною комісією і трудовим арбітражем.
5. Право на страйк та його здійснення.

Завдання для самостійної роботи:

1. Дайте визначення термінів: «трудовий спір», «колективний трудовий спір», «примирна комісія», «трудовий арбітраж», «страйк».
2. Опишіть етапи вирішення колективного трудового спору.
3. Складіть блок-схему органів з розгляду колективних трудових спорів.
4. Проаналізуйте завдання Національної служби посередництва і примирення.
5. Складіть порівняльну таблицю прав і обов'язків Національної служби посередництва і примирення.
6. Складіть порівняльну таблицю порядку вирішення колективного трудового спору примирною комісією і трудовим арбітражем.
7. Порівняйте гарантії права на страйк за законодавством України та країн ЄС.
8. Задача:

Власники магазину «Велика кишеня» знали про своє можливе банкрутство з квітня місяця, але жодного працівника не попередили. У травні, коли вже не було чим платити заробітну плату, керівництво повідомило працівників, що ТОВ збанкрутувало і виплат заробітної плати не буде, а всі працівники повинні шукати собі нову роботу. Працівники були обурені, що їм лише зараз повідомляють про це. Виник колективний спір. *Проаналізуйте ситуацію та вирішіть спір.*

9. Задача:

Керівництво телеканалу «Тиса» вирішило змінити умови колективного трудового договору, а саме розділи щодо оплати праці та відпусток. Але працівники телеканалу були проти, так як їх зараз все влаштувало, а як їм стало відомо буде змінюватись графік відпусток та розмір заробітної плати. *З якого моменту виникає трудовий спір? Хто буде вирішувати даний колективний спір?*

Рекомендована література

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.
2. Про сприяння колективним переговорам: Конвенція МОП № 154, 1981 р. (ратифікована 4 лютого 1994 р.).
3. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
4. Проект Трудового кодексу України.
5. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – С. 227.
6. Про утворення Національної служби посередництва і примирення: Указ Президента України від 17 листопада 1998 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1258/98>
7. Грищак С.В. Право трудових спорів : навчальний посібник / С.В. Грищак,

- О.С. Заржицький, Р.С. Кірін. – Д. : НГУ, 2011. – 167 с.
8. Дмитренко Ю. П. Трудове право України : підручник / Ю. П. Дмитренко. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 621 с.
  9. Лазор В.В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і порядок їх вирішення на сучасному етапі /В.В.Лазор. – Луганськ: Література, 2004. – 352 с.
  10. Лютов Н.Л. Понятие и предмет коллективных трудовых споров / Н.Л. Лютов // Государство и право. – 2003. – № 1. – С. 50–56.
  11. Ротань В.Г. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю/ В.Г. Ротань, І.В. Зуб, Б.С. Стичинський – К.: А.С.К., 2006. – 976 с.
  12. Трудове право України : академічний курс: підручник / А.Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н. М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К. : А.С.К., 2004. – 607 с.
  13. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М. Прилипко та ін. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
  14. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
  15. Чанишева Г. Право на страйк: міжнародні стандарти та законодавство України / Г. Чанишева // Право України. – 2000. – № 12. – С. 80 – 86.
  16. Швець Н. Випадки, за якими забороняється проведення страйку в Україні / Н. Швець // Право України. – 2006. – № 10. – С. 89–91.
  17. Швець Н. Відмінності страйків від інших акцій протесту / Н. Швець // Право України. – 2007. – № 8. – С. 57–60.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Написання реферату є необхідною складовою навчального процесу, яка дає змогу студентові проявити свої творчі здібності в сфері проведення самостійних досліджень з теоретичних і практичних проблем трудового права. Метою написання реферату є організація науково-дослідницької роботи студентів з врахуванням певних вимог, а саме:

- а) системно і творчо, коректно і критично осмислювати існуючі погляди науковців на окремі теоретичні і практичні проблеми трудового права;
- б) самостійно знаходити шляхи вирішення проблем трудового права, виходячи із сучасного стану законодавства та практики його застосування;
- в) системно і комплексно аналізувати правові норми, що регулюють трудові правовідносини;
- г) робота повинна носити творчий характер і відображати додержання етичних норм проведення наукових досліджень, тобто бути забезпеченою науковим апаратом (посилання, наведення цитат, вказівка на джерела використуваних у роботі таблиць, схем, статистичних даних тощо);
- д) робота повинна бути оформленою у відповідності до визначених вимог, своєчасно здана на кафедру науковому керівникові.

Реферат виконується у відповідності із запропонованою тематикою. Студент може запропонувати свій варіант теми реферату, що погоджується з викладачем. Після вивчення необхідної літератури, підбору матеріалів законодавства й судової практики студент складає план роботи. Запропонований план роботи є орієнтовним, студент може запропонувати свій варіант плану. При цьому слід звернути увагу на дві обставини: по-перше, запропонований студентом план повинен забезпечити повне розкриття обраної теми; по-друге, план не може бути надто детальним і включення до нього додаткових питань не повинне призвести до надмірного збільшення обсягу роботи або відхилення від її теми.

Реферат повинен включати:

- назву та зміст роботи;
- вступ, в якому визначається актуальність проблеми, мета та завдання дослідження;
- основну частину, в якій висвітлюються основні проблеми та ступінь їх дослідження у доктрині, аналіз судової практики;
- висновки, в яких визначаються основні підсумки дослідження;
- список використаних джерел.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Право на працю: поняття, зміст та міжнародні стандарти.
2. Всесвітні (універсальні) міжнародні стандарти праці.
3. Європейські міжнародні стандарти праці.
4. Державні гарантії трудових прав за законодавством України.
5. Міжнародна організація праці (МОП) та її нормотворча діяльність.
6. Поняття і значення основних принципів трудового права.
7. Трудове законодавство України та норми міжнародного права.
8. Проблеми вдосконалення трудового законодавства України.
9. Трудова правосуб'єктність та її особливості.
10. Порівняльний аналіз правового статусу працівників за законодавством України та зарубіжних країн.
11. Порівняльний аналіз правового статусу роботодавців за законодавством України та зарубіжних країн.
12. Порівняльний аналіз правового статусу трудового колективу за законодавством України та зарубіжних країн.
13. Роботодавець-фізична особа як сторона трудового договору.
14. Право роботодавців на об'єднання: міжнародні стандарти й зарубіжний досвід.
15. Мета, завдання та функції організацій роботодавців в ЄС.
16. Правовий статус безробітних громадян в ЄС.
17. Особливості працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.
18. Гарантії прав особи при укладенні трудового договору.
19. Прийняття на роботу і оформлення трудового договору: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
20. Зміна умов трудового договору: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
21. Переведення на іншу роботу. Переміщення на інше робоче місце.
22. Припинення трудового договору: поняття та класифікація підстав.
23. Трудові книжки: порядок ведення, зберігання та видачі при звільненні.
24. Поняття робочого часу і сучасні проблеми гарантій у сфері робочого часу.
25. Види робочого часу та його нормування.
26. Режим робочого часу та його види.
27. Облік робочого часу: поняття та види.
28. Поняття та види часу відпочинку: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
29. Відпустки, їх види та порядок надання: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
30. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
31. Творчі відпустки: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
32. Соціальні відпустки: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
33. Відпустка без збереження заробітної плати: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
34. Право працівника на оплату праці та його захист.
35. Поняття оплати праці та її структура.
36. Соціально-економічні аспекти оплати праці та її реформа в Україні.
37. Державне та договірне регулювання оплати праці.

38. Поняття і значення мінімальної заробітної плати: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
39. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення.
40. Внутрішній трудовий розпорядок: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
41. Дисциплінарні стягнення: поняття, види, порядок застосування (порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн).
42. Поняття і загальна характеристика матеріальної відповідальності, її відмінність від цивільно-правової відповідальності.
43. Підстава та умови матеріальної відповідальності: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
44. Види матеріальної відповідальності: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
45. Гарантії прав працівників на охорону праці та здоров'я на виробництві.
46. Організація охорони праці працівників на підприємстві: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
47. Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних та шкідливих роботах: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та ЄС.
48. Охорона здоров'я жінок, неповнолітніх і осіб зі зниженою працездатністю: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
49. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних з виробництвом.
50. Пільги для працівників, які навчаються у середніх та професійно-технічних закладах освіти.
51. Пільги для працівників, які навчаються у вищих закладах освіти та аспірантурі.
52. Індивідуальні трудові спори: поняття, види, причини виникнення та способи вирішення.
53. Судовий порядок розгляду трудових спорів: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
54. Порядок поновлення працівника на роботі та оплати вимушеного прогулу: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
55. Діяльність спеціалізованих трудових судів у зарубіжних країнах.
56. Правове регулювання соціального партнерства в Україні та ЄС.
57. Права та обов'язки профспілок: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
58. Гарантії діяльності профспілок: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
59. Поняття і сторони колективного договору: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
60. Колективні переговори з укладення та підписання колективних договорів і угод в Україні та ЄС.
61. Органи з розгляду колективних трудових спорів: порівняльно-правовий аналіз законодавства України та зарубіжних країн.
62. Порядок вирішення колективного трудового спору примирною комісією і трудовим арбітражем.
63. Право на страйк та його реалізація.
64. Поняття та основні види нагляду і контролю у сфері організації праці.
65. Державний нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства і законодавства про охорону праці.

ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Право на працю – одне з фундаментальних прав людини: поняття і зміст.
2. Державні гарантії трудових прав за законодавством України.
3. Поняття трудового права та його значення як однієї з провідних галузей у системі права України.
4. Предмет та метод трудового права.
5. Система трудового права і система трудового законодавства.
6. Функції трудового права: поняття та види.
7. Поняття і значення основних принципів трудового права.
8. Наука трудового права.
9. Трудове право як навчальна дисципліна.
10. Поняття джерел трудового права, їх класифікація та види.
11. Конституція України – фундаментальна основа трудового законодавства.
12. Трудове законодавство України та норми міжнародного права.
13. Єдність і диференціація у правовому регулюванні трудового права.
14. Проект Трудового кодексу України.
15. Підзаконні нормативно-правові та локальні акти як джерела трудового права.
16. Поняття та розвиток міжнародно-правового регулювання праці.
17. Всесвітні (універсальні) міжнародні стандарти праці.
18. Європейські міжнародні стандарти праці.
19. Міжнародна Організація Праці: історія створення, повноваження.
20. Основні завдання діяльності МОП.
21. Конвенції та рекомендації МОП.
22. Трудові правовідносини: поняття, ознаки та загальна характеристика трудових правовідносин.
23. Сторони і зміст трудових правовідносин.
24. Підстави виникнення, зміни та припинення трудових правовідносин.
25. Працівники як суб'єкти трудових правовідносин.
26. Трудова правосуб'єктність та її особливості.
27. Роботодавці як суб'єкти трудових правовідносин.
28. Основні права та обов'язки роботодавця.
29. Роботодавець-фізична особа як сторона трудового договору.
30. Поняття зайнятості, категорії зайнятого населення і основні державні гарантії у сфері зайнятості.
31. Безробітні громадяни: поняття, порядок реєстрації, правовий статус.
32. Державна служба зайнятості та її повноваження.
33. Особливості працевлаштування за допомогою посередницьких організацій.
34. Трудовий договір: поняття, види та значення.
35. Контракт як форма трудового договору.
36. Сторони трудового договору.
37. Зміст трудового договору, його істотні умови.
38. Гарантії прав і обмеження прав особи при укладенні трудового договору.
39. Прийняття на роботу і оформлення трудового договору.
40. Трудові книжки: порядок ведення, зберігання та видачі при звільненні.
41. Зміна умов трудового договору.
42. Поняття переведення на іншу роботу.
43. Переміщення на інше робоче місце.
44. Підстави припинення трудових правовідносин, їх класифікація.

45. Припинення трудових правовідносин за взаємною згодою сторін.
46. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
47. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.
48. Загальні та спеціальні юридичні гарантії працівникам, що звільняються з ініціативи роботодавця.
49. Порядок розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.
50. Попередня згода профспілкового органу на розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця.
51. Розірвання трудового договору з ініціативи осіб, які не є стороною трудового договору.
52. Порядок оформлення звільнення. Вихідна допомога.
53. Поняття робочого часу і сучасні проблеми гарантій у сфері робочого часу.
54. Види робочого часу та його нормування.
55. Режим робочого часу та його види.
56. Характеристика робочого часу нормальної тривалості, скороченого та неповного.
57. Надурочна робота та ненормований робочий час.
58. Облік робочого часу: поняття та види.
59. Поняття та види часу відпочинку.
60. Щотижневий безперервний відпочинок (вихідні дні). Святкові і неробочі дні.
61. Відпустки, їх види та порядок надання.
62. Щорічні відпустки працівників та їх види.
63. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.
64. Творчі відпустки.
65. Соціальні відпустки.
66. Відпустка без збереження заробітної плати.
67. Право працівника на оплату праці та його захист.
68. Соціально-економічні аспекти оплати праці та її реформа в Україні.
69. Поняття оплати праці та її структура.
70. Функції заробітної плати.
71. Державне та договірне регулювання оплати праці.
72. Мінімальна заробітна плата: поняття і значення.
73. Поняття та значення тарифної системи оплати праці.
74. Правове регулювання підготовки кадрів: загальні положення.
75. Пільги для працівників, які навчаються у середніх та професійно-технічних закладах освіти.
76. Пільги для працівників, які навчаються у вищих закладах освіти та аспірантурі.
77. Зміст охорони праці як інституту трудового права.
78. Основні напрями державної політики у сфері охорони праці.
79. Гарантії прав працівників на охорону праці та здоров'я на виробництві.
80. Організація охорони праці працівників на підприємстві.
81. Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних та шкідливих роботах.
82. Охорона здоров'я жінок, неповнолітніх і осіб зі зниженою працездатністю.
83. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій, пов'язаних з виробництвом.
84. Поняття трудової дисципліни та методи її забезпечення.
85. Внутрішній трудовий розпорядок на підприємствах, в установах та організаціях.
86. Поняття дисциплінарної відповідальності у трудовому праві.
87. Дисциплінарні стягнення: поняття, види.
88. Підстава дисциплінарної відповідальності, склад дисциплінарного проступку.

89. Поняття і загальна характеристика матеріальної відповідальності, її відмінність від цивільно-правової відповідальності.
90. Підстава та умови матеріальної відповідальності.
91. Види матеріальної відповідальності.
92. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування.
93. Особливості матеріальної відповідальності роботодавця за шкоду, заподіяну працівникові.
94. Поняття та основні види нагляду і контролю у сфері застосування праці.
95. Державний нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства і законодавства про охорону праці.
96. Органи державного нагляду та їх повноваження.
97. Громадський контроль за додержанням законодавства про працю та про охорону праці на виробництві.
98. Поняття та види трудових спорів (конфліктів).
99. Індивідуальні трудові спори: поняття, види, причини виникнення та способи вирішення.
100. Порядок вирішення трудових спорів у Комісії з трудових спорів (КТС).
101. Судовий порядок розгляду трудових спорів.
102. Порядок поновлення працівника на роботі та оплата вимушеного прогулу.
103. Діяльність спеціалізованих трудових судів у зарубіжних країнах.
104. Поняття соціального партнерства.
105. Правове регулювання соціального партнерства в Україні.
106. Сторони та інші суб'єкти соціального партнерства.
107. Колективне трудове право, його становлення та розвиток в Україні.
108. Поняття та повноваження трудового колективу.
109. Право працівників на об'єднання: міжнародні юридичні стандарти.
110. Порядок утворення, легалізації та припинення діяльності профспілок.
111. Права, обов'язки та гарантії діяльності профспілок.
112. Мета, завдання, функції організацій роботодавців та практика їх утворення в Україні.
113. Правовий статус організацій роботодавців та їх об'єднань.
114. Порядок створення та припинення діяльності організацій роботодавців.
115. Повноваження роботодавців та їх організацій і об'єднань у колективно-договірному регулюванні трудових відносин.
116. Поняття і сторони колективного договору.
117. Зміст колективного договору.
118. Колективні угоди та їх значення у регулюванні трудових відносин.
119. Колективні переговори з укладення та підписання колективних договорів і угод.
120. Контроль за виконанням колективного договору.
121. Відповідальність за порушення і невиконання умов колективного договору.
122. Поняття, предмет і сторони колективних трудових спорів.
123. Порядок вирішення колективних трудових спорів.
124. Органи з розгляду колективних трудових спорів.
125. Правовий статус примирних комісій, трудового арбітражу, незалежного посередника, Національної служби посередництва та примирення.
126. Право працівників на страйк.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. – Х.: ТОВ «Одісей», 2006. – 48 с.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права // Вісник Конституційного суду України. – 2006. – № 4. – С. 72–80.
3. Про мінімальний вік для прийняття на роботу: Конвенція МОП, 1973 р. (ратифікована 7 березня 1979 р.).
4. Про рівну винагороду чоловіків і жінок за працю рівної цінності: Конвенція МОП № 100, 1951 р. (ратифікована 9 червня 1956 р.).
5. Про скасування примусової праці: Конвенція МОП № 105, 1957 р. (ратифікована 5 жовтня 2000 р.).
6. Про політику в галузі зайнятості: Конвенція МОП № 122, 1964р. (ратифікована 29 травня 1968 р.).
7. Про мінімальний вік допуску на підземні роботи в шахтах і рудниках: Конвенція МОП № 123, 1965 р. (ратифікована 4 лютого 1970 р.).
8. Про оплачувані відпустки: Конвенція МОП № 132, 1970 р., (переглянута у 1990 р.) (ратифікована 29 травня 2001 р.).
9. Про сприяння колективним переговорам: Конвенція МОП № 154, 1981 р. (ратифікована 4 лютого 1994 р.).
10. Про припинення трудових відносин з ініціативи підприємства: Конвенція МОП № 158, 1982 (ратифікована 4 лютого 1994 р.).
11. Про безробіття: Конвенція МОП № 2, 1919 р. (ратифікована 4 лютого 1994 р.).
12. Про примусову чи обов'язкову працю: Конвенція МОП № 29, 1930 р. (ратифікована 9 червня 1956 р.).
13. Про щорічні оплачувані відпустки: Конвенція МОП № 52 1936 р. (ратифікована 11 серпня 1956 р.).
14. Про охорону заробітної плати: Конвенція МОП № 95, 1949 р. (ратифікована 30 червня 1961 р.).
15. Кодекс законів про працю України. – Х.: ПП «ІГВІНІ», 2007. – 128 с.
16. Проект Трудового кодексу України
17. Про аварійно-рятувальні служби: Закон України від 14 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 4. – С. 25.
18. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 2. – С. 4.
19. Про державні нагороди України: Закон України від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 21. – С. 162.
20. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 48. – С. 409.
21. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. - № 60. – С. 43.
22. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 22. – ст. 171.

23. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 24. – С. 243.
24. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6 квітня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 29. – С. 228.
25. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 36. – С. 361.
26. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 50. - С. 540.
27. Про оплату праці: Закон України від 24 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. - № 17. – С. 121.
28. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22 червня 2012 р. // Урядовий кур'єр. – 2012. – № 151.
29. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. - № 21. – С. 252.
30. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 29. – С. 232.
31. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 30. - С.142.
32. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 49. - С. 668.
33. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 34. - С.227.
34. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - № 23. - С.176.
35. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності Закон України від 15 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 45 - С.397.
36. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 18. - С. 78.
37. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 45. - С. 363.
38. Положення про дисципліну працівників залізничного транспорту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України 26 січня 1993 р. № 55 // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/55-93-%D0%BF>
39. Про трудові книжки працівників: Постанова КМУ від 27 квітня 1993 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/301-93-%D0%BF>
40. Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій: Постанова КМУ від 3 квітня 1993 р. № 245. // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/245-93-%D0%BF>
41. Про Типові правила внутрішнього трудового розпорядку для працівників навчально-виховних закладів системи Міністерства освіти України: наказ Міністерства освіти України № 455 від 20.12.93. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-94>
42. Про судову практику в справах про відшкодування шкоди, заподіяної підприємствам, установам, організаціям їх працівниками: Постанова Пленуму

Верховного Суду України від 29 грудня 1992 р. № 14. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-92>

43. Про практику розгляду судами трудових спорів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.1992 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-92>
44. Про затвердження Інструкції про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах, організаціях: наказ Мінпраці, Мін'юсту України, Міністерства соціального захисту населення України від 29.07.1993 р. // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93>
45. Про утворення Національної служби посередництва і примирення: указ Президента України від 17 листопада 1998 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1258/98>

Монографії, підручники, посібники та інша література:

46. Абжанов К. А. Трудовой договор по советскому праву / К.А. Абжанов. – М.,1964.–192с.
47. Актуальні проблеми трудового права України : колект. моногр. / кол. авт.: О.А.Золотарьова та ін. ; за заг. ред. О.А. Золотарьової – О. : Негоціант, 2009. – 121 с.
48. Александров Н. Г. Трудовое правоотношение / Н. Г. Александров. – М.: Юрид. изд-во Министерства юстиции СССР, 1948. – 336 с.
49. Андреева Л. А., Медведев О. М. О месте норм об обеспечении трудовой занятости в системе российского права / Л.А. Андреева, О.М. Медведев // Государство и право. – 2007. – №2. – С. 54 - 60.
50. Андрианова М. А. Соотношение и взаимодействие международного частного и трудового права России в вопросах регулирования трудовых отношений с участием иностранцев. Международное частное трудовое право / М. А. Андрианова // Государство и право. – 2002. – №9. – С. 64-70.
51. Андрійів В. Трудові права людини у системі природного та позитивного права / В. Андрійів // Право України. – 2007. – № 6. – С. 61-64.
52. Арсентьева О. С. Правове регулювання соціального партнерства на етапі реформування трудового права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О. С. Арсентьева. - Луганськ, 2010. - 20 с.
53. Архипов В. В. Место конвенций МОТ в трудовом законодательстве России / В.В. Архипов // Современное право. – 2007. – № 3. – С. 79 - 84.
54. Архипов В. В. Спор об отказе в приеме на работу / В. В. Архипов // Современное право. – 2005. - № 8. - С. 2 - 8.
55. Асриян Б. А. Международно-правовое регулирование труда иностранцев (на примере нормотворческой деятельности МОТ и ООН) / Б. А. Асриян // Международное публичное и частное право. – 2003. – № 1 (10). – С. 25-31.
56. Асриян Б. А. Международный труд: основные правовые понятия / Б.А. Асриян // Международное публичное и частное право. – 2004. – № 1 (16). – С. 42 - 46.
57. Барабаш А. К вопросу о некоторых свойствах трудового правоотношения / А. Барабаш // Государство и право. – 2000. – № 12. – С. 5-10.
58. Барабаш А. О некоторых свойствах трудового правоотношения / А.Барабаш // Государство и право. – 2003. – № 12. – С. 21 - 27.

59. Бершинський Є. В. Чи є праця студента працею за сумісництвом? / Є.В. Бершинський, В.П. Пастухов // Адвокат. – 2006. – № 7. – С. 24-25.
60. Бірюкова А. Г. Трудове право та трудове законодавство: проблеми співвідношення : монографія / А. Г. Бірюкова ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Харків : Панов А. М., 2016. - 401 с.
61. Бойко М. Д. Порівняльне трудове право: навчальний посібник / М. Д. Бойко. – К.: Олан, 2006. – 381 с.
62. Бойко М. Д. Трудове право України: навчальний посібник / М. Д. Бойко. – К.: Атіка, 2006. – 312 с.
63. Болотіна Н. Б. Трудове право України: підручник / Н. Б. Болотіна– К.: Вікар, 2006. – 725 с.
64. Болотіна Н. Б. Трудовий договір за законодавством України: навчальний посібник / Н.Б.Болотіна – К.: Вид. Паливода А.В., 2002. – 124 с.
65. Бондаренко Э. Н. Трудовой договор как основание возникновения правоотношения / Э.Н.Бондаренко. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – 226 с.
66. Бриллиантова Н. А. Необходимые условия трудового договора: проблемы их отражения в трудовом договоре / Н. А. Бриллиантова, В. В. Архипов // Современное право. – 2007. – № 4. – С.65 - 68.
67. Венедиктов В. С. Теоретические проблемы юридической ответственности в трудовом праве / В. С. Венедиктов – Х.: Консум, 1995. – 136 с.
68. Венедіктов С. В. Теоретико-правові засади сучасної концепції трудового правовідношення в Україні : монографія / С. В. Венедіктов. - Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. - 224 с.
69. Венедіктов С. В. Правове регулювання трудових відносин: вітчизняний та зарубіжний досвід : навч. посіб. / С. В. Венедіктов. - К. : Алерта, 2012. - 367 с.
70. Вишновецька С. В. Праця як об'єкт трудових правовідносин / С. В. Вишновецька // Правова держава. Випуск 16. – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. – С. 396 - 403.
71. Вишновецька С. Строки в трудовому праві / С. Вишновецька. - Чернівці : Рута, 1996. - 208с.
72. Вознюк В. Конституційні гарантії права людини на своєчасне одержання винагороди за працю В. Вознюк // Вісник КСУ. – 2002. – № 5. – С. 80-84.
73. Гарантії в трудовому праві України : монографія / О. С. Заржицький и др. ; відп. ред. О.С.Заржицький. - Д. : Арт-Прес, 2008. - 288 с.
74. Гаращенко Л. П. Правове регулювання відпусток за законодавством України / Л.П.Гаращенко – К.: Павлім, 2003. – 172 с.
75. Гарибян В. Т. Как правильно составить трудовой договор : коммент. законодательства /В.Т. Гарибян. - М. : Эксмо, 2005. - 332 с.
76. Гевел О. Про умови роботи за сумісництвом / О. Гевел // Право України. – 2002. – № 2. – С. 68 - 73.
77. Гевел О. Трудова функція та порядок її визначення / О. Гевел // Право України. – 2002. – № 4. – С.89 - 93.

78. Гетьманцева Н. Д. Трудове право України (Загальна частина) : навч. посіб. / Н.Д.Гетьманцева, І. Г. Козуб ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2013. - 311 с.
79. Гликман О.В. Проблема ефективності механізму контролю МОТ / О.В. Гликман // Московський журнал міжнародного права. – 2005. – № 3 (59). – С. 56-76.
80. Головина С. Ю. Формирование понятийного аппарата трудового права / С.Ю. Головина // Государство и право. – 1998. – № 8. – С. 82 - 89.
81. Гончаров С. Ф. Правове регулювання соціальної захисти працівників підприємств-должників / С.Ф. Гончаров // Государство и право. – 2007. – № 8. – С. 110 - 113.
82. Горохов Б. А., Маврин С. П. Российское трудовое законодательство и международное трудовое право / Б. А. Горохов, С. П. Маврин // Правоведение. – 2004. – № 6 (257). – С. 4-17.
83. Гошовський В. С. Особливості правового регулювання трудової діяльності депутатів Верховної Ради України : монографія / В. С. Гошовський - К. : [б. в.], 2011. - 208 с.
84. Гревцов Ю. И. О юридико-догматических химерах в современном российском правоведении / Ю. И. Гревцов, Е. Б. Хохлов // Правоведение. – 2006. – № 5 (268). – С. 4 - 22.
85. Грищак С.В. Право трудових спорів : навч. посіб. / С.В. Грищак, О.С. Заржицький, Р.С.Кірін. - Д. : НГУ, 2011. - 167 с.
86. Данилюк О. Фактичні склади у трудовому праві України / О. Данилюк // Право України. – 2007. – № 7. – С. 15 - 19.
87. Дивеева Н. И. Запрет злоупотребления трудовыми правами / Н.И. Дивеева // Современное право. – 2005. – № 2. – С. 52 - 58.
88. Дергачов В.С. Науково-практичні засади захисту інформації з обмеженим доступом у трудових правовідносинах : монографія / В. С. Дергачов. - Х. : ХНАДУ, 2011. - 160 с.
89. Дмитренко Ю. П. Трудове право України : підручник / Ю. П. Дмитренко. - К. : Юрінком Інтер, 2009. - 621 с.
90. Иванов С.А., Лившиц Р.З. Советское трудовое право. Вопросы теории / С.А. Иванов, Р.З.Лившиц, Ю.П. Орловский. – М.: Наука, 1978. – 368 с.
91. Ершова Е.А. Трудовые правоотношения государственных гражданских и муниципальных служащих в России / Е. А. Ершова. - М. : Статут, 2008. - 667 с.
92. Ершов В.В. Трудовой договор : учебно-практическое пособие / В.В. Ершов, Е.А. Ершова. - 2-е изд. - М. : Дело, 2000. - 351 с.
93. Иванов Ю.Ф. Трудове право України : навч. посіб. / Ю.Ф.Іванов, М.В. Іванова ; Нац. акад. внутр. справ. - Київ : Алерта : Правова єдність, 2016. - 222 с.
94. Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудова відносин в Україні: монографія / М.І. Іншин– Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. – 337 с.
95. Іншин М.І. Правове регулювання службово-трудова діяльності державних службовців як особливої категорії зайнятого населення України : навч. посіб. / М.І. Іншин. - Х. : ФІНН, 2010. - 672 с.

96. Іншин М. І. Трудове право України : підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина. - Х. : Діса плюс, 2014. - 499 с.
97. Иванов С. А. МОТ: контроль за применением международных норм о труде и его проблемы / С. А. Иванов // Государство и право. – 1997. – № 7. – С. 17 - 24.
98. Иванов С. А. Российское трудовое право: история и современность / С.А. Иванов// Государство и право. – 1999. – № 5. – С. 36 - 45.
99. Иванов С.Ю. Кооперативная форма труда – самостоятельный предмет правового регулирования / С.Ю. Иванов // Правоведение. – 2003. – № 3 (248). – С. 22 – 29.
100. Жернаков В. Поняття примусової праці за законодавством України / В. Жернаков // Право України. – 1997. – № 10. – С. 35-39, 43.
101. Жернаков В. Правове регулювання праці: співвідношення трудового і цивільного права / В. Жернаков // Право України. – 2000. – № 7. – С. 49–52.
102. Жернаков В. Свобода праці як принцип сучасного трудового права України / В. Жернаков // Право України. – 1999. – № 3. – С. 34 36, 55.
103. Жернаков В.В. До питання про правове розуміння праці та трудових відносин / В.В. Жернаков // Держава і право. Випуск 34. – К., 2006. – С. 307–311.
104. Занфірова Т.А. Філософські аспекти трудового права : монографія / Т.А. Занфірова. - Запоріжжя : Класичний приватний ун-т, 2009 .– Ч. 1. – 167 с.
105. Заржицький О. Про необхідність створення Трудового процесуального кодексу України / Заржицький О. // Право України. – 2006. – № 9. – С. 90 - 92.
106. Заржицький О. Соціальне партнерство у соціально-трудовах відносинах / О. Заржицький // Право України. – 2000. – № 11. – С. 53–55.
107. Заржицький О. Склад трудових процесуальних правовідносин / О. Заржицький, О. Литвин// Право України. – 2007. – № 8. – С. 54–57.
108. Заржицький О С. Юридична відповідальність у трудовому праві України : монографія / О.С. Заржицький. – Д. : Арт-Прес, 2009. – 144 с.
109. Зуб И.В. Трудовое право России и Украины: общие проблемы, общие решения (сравнительное исследование) / И.В. Зуб// Государство и право. – 1997. – № 10. – С. 33–38.
110. Злупко С.М., Радецький Й.І. Людський потенціал, зайнятість населення і соціальний захист населення: навч. посіб. / С.М. Злупко, Й.І. Радецький – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2001. – 192 с.
111. Карлицький С.М. Трудове право України: Навч. посіб. / С.М. Карлицький– К.: Прецедент, 2006. – 210 с.
112. Карпенко Д.О. Основи трудового права: навч. посіб. / Д.О. Карпенко– К.: А.С.К., 2003. – 656 с.
113. Киселев И Я. Зарубежное трудовое право. учебник для вузов. / И.Я. Киселев– М.: Издательская группа НОРМА – ИНФРА-М, 1998. – 263 с.
114. Киселев И.Я. Сравнительное и международное трудовое право. Учебник для вузов. / И.Я.Киселев – М.: Дело, 1999. – 728 с.
115. Киселев И.Я. Трудовое право России и зарубежных стран. Международные нормы труда. / И.Я. Киселев– М.: Изд-во «Эксмо», 2005. – 608 с.
116. Кодифікація трудового законодавства України : монографія / Хуторян Н. М. та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н.М. Хуторян та ін. ; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - Х. : ФІНН, 2009. – 431 с.

117. Кожушко С. Трудова дисципліна у системі елементів трудових правовідносин / Кожушко С. // Право України. – 2005. – № 9. – С. 89 – 91.
118. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики : монографія / В. Л. Костюк. - К. : Видавець Карпенко В. М., 2012. - 464 с.
119. Костюченко О. Є. Особливості правового регулювання праці лікарів : монографія / О.Є.Костюченко. - Х. : ФІНН, 2009. - 232 с.
120. Коробченко В. В. Международная научно-практическая конференция «Трудовое право: актуальные проблемы теории и практики» (Третьи Пашковские чтения) / В. В. Коробченко // Правоведение. – 2006. – № 4 (267). – С. 29 - 39.
121. Лаврів О. Я. Система принципів трудового права України : монографія / О. Я. Лаврів. - Івано-Франківськ : [б.в.], 2008. - 216 с.
122. Лавриненко О. В. Трудове право України як сучасна синергетична система (філософсько-правові та методологічні аспекти) / О. В. Лавриненко // Економіка, фінанси, право. – 2006. – № 5. – С. 20 - 28.
123. Лавріненко О. В. Принцип єдності й диференціації правового регулювання соціально-трудова відносин у системі галузевих принципів трудового права України : монографія / О.В.Лавріненко. - Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. - 358 с.
124. Лавріненко О. В. Механізм правового регулювання сумісництва у трудовому праві: проблеми застосування та напрями його удосконалення / Лавріненко О. В. // Економіка, фінанси, право. – 2005. – № 6. – С.25-34; № 8. – С. 25-32.
125. Лавріненко О.В. Поняття та ознаки сумісництва за трудовим правом: теоретичні аспекти питання / О. В. Лавріненко // Економіка, фінанси, право. – 2005. – № 5. – С. 28-35.
126. Лавріненко О. В. Особливості реалізації та захисту конституційних трудових прав найманих працівників (інституціональний, онтологічний та аксіологічний аспекти): монографія / О. В. Лавріненко. - Донецьк : Вебер, Донецька філія, 2007. - 144 с.
127. Лавріненко О. В. Механізм правового регулювання соціально-трудова відносин: сучасний стан та перспективи розвитку / О. В. Лавріненко. - Донецьк : Норд-Пресс, 2007. - 182 с.
128. Лавриненко О. В. Проблемы и особенности реализации принципов и норм трудового права в законодательстве о службе в органах внутренних дел Украины : монографія / О.В.Лавриненко. - Донецк : Ноулідж, Донец. отд-ние, 2010. - 472 с.
129. Лавріненко О. В. Актуальні питання теорії трудового права в контексті сучасного розвитку правової системи України / О. В. Лавріненко. - Донецьк : Вебер, Донецька філія, 2007. - 428 с.
130. Лавріненко О. В. Механізм правового регулювання відносин із добору кадрів: проблеми становлення трудового законодавства України та шляхи вдосконалення його понятійного апарату : монографія / О. В. Лавріненко. - Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. - 166 с.
131. Лаврінчук І. Процесуальне забезпечення трудових прав в Україні / І. Лаврінчук // Право України. – 2001. – № 1. – С. 72 - 77.
132. Лазор В. Принципы рассмотрения трудовых споров / В. Лазор // Юридический вестник. – 2003. – № 3. – С. 121 - 125.

133. Лазор В. Система трудового права України в сучасних умовах та її співвідношення з системою національного права / В. Лазор // Юридична Україна. – 2006. – № 9 (45). – С. 43-48.
134. Лазор В. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права і сторона трудових спорів / В.Лазор // Право України. – 2003. – № 10. – С. 100 - 103.
135. Лазор В. Юридична природа трудового договору в ринкових умовах / В. Лазор // Право України. – 2000. – № 1. – С. 64 - 66.
136. Лазор В. В. Правове регулювання трудових спорів, конфліктів і порядок їх вирішення на сучасному етапі / В. В. Лазор. - Луганськ : Література, 2004. - 352 с.
137. Лаптії І. Оплата праці і заробітна плата: щодо питання термінології / І. Лаптії // Право України. – 2005. – № 7. – С. 81-84.
138. Лаптії І. Оплата праці як соціально-економічна та правова категорія / І. Лаптії // Право України. – 2005. – № 1. – С. 106-109.
139. Лебедев В. М. Социологическая школа трудового права России / В. М. Лебедев // Правоведение. – 2006. – № 4 (267). – С. 68-72.
140. Лехтинен Л. Сравнительный анализ: разрешение трудовых споров в Финляндии и в РФ / Л. Лехтинен // Государство и право. – 2001. – № 5. – С. 42-48.
141. Луганцев В.М. Проблемные вопросы сферы действия современного трудового права / В.М. Луганцев // Государство и право. – 2004. – № 5. – С. 28-37.
142. Лукаш С.С. Співвідношення централізованого і локального регулювання трудових відносин в умовах ринкової економіки: монографія / С.С. Лукаш. - Х.: ФІНН, 2010. – 366с.
143. Лушников А. М. Наука трудового права России : историко-правовые очерки в лицах и событиях / А. М. Лушников. - М. : Проспект, 2003. - 300 с.
144. Лушникова М. В. Очерки теории трудового права : монография / М. В. Лушникова, А.М. Лушников. - СПб. : Издательство Р.Асланова "Юридический центр Пресс", 2006. - 944 с.
145. Лютов Н. Л. Понятие и предмет коллективных трудовых споров / Н. Л. Лютов // Государство и право. – 2003. – № 1. – С. 50-56.
146. Мацюк А. Р. Трудовые правоотношения развитого социалистического общества. /А.Р.Мацюк – К.: Наукова думка, 1984. – 280 с.
147. Менджул М. В., Танчинець С. В. Значення міжнародного трудового права та трудової юстиції у системі захисту прав працівників : матеріали VI Міжнародн. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів [„Закарпатські правові читання”], (м. Ужгород, 25 - 27 квітня 2014 р.) / М-во освіти і науки України, УжНУ. – Ужгород, 2014. – Т. 2. - С. 422 - 426.
148. Мельник К. Ю. Трудові правовідносини службовців правоохоронних органів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / Мельник Костянтин Юрійович ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - О., 2011. - 34 с.
149. Мельничук О. А. Трудове право України : навч. посібник / О. А. Мельничук, О.Ф.Мельничук. - Вінниця : Едельвейс і К, 2009. - 328 с.
150. Мірошниченко О. А. Трудове право України : навч. посіб. / О. А. Мірошниченко. - К. : [Дорадо-Друк], 2010. - 242 с.

151. Нестерова Н. М. Проблемы концепции и разработки нового Трудового кодекса РФ (Материалы конференции) / Нестерова Н.М. // Государство и право. – 2000. – № 10. – С. 57-67.
152. Никитинский В. И. Эффективность норм трудового права / В. И. Никитинский – М.: Юридическая литература, 1971. – 247 с.
153. Нипорко Ю. Міжнародній організації праці – 80 років / Ю. Нипорко, М. Стадник // Право України. – 1999. – № 7. – С. 127-131.
154. Основи трудового права України / за ред. П.Д. Пилипенка. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 280 с.
155. Павлів-Самоїл Н. П. Трудове право (поняття, схеми, таблиці) : навч. посіб. / Н. П. Павлів-Самоїл, В. М. Адам, А. І. Годяк ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л. : ЛьвДУВС, 2013. - 171 с.
156. Паламарчук В. Контракт як форма реалізації громадянами права на зайнятість / В.Паламарчук // Право України. – 2003. – № 8. – С. 104-106.
157. Панасюк О. Контроль та нагляд як функція трудового права / О. Панасюк // Право України. – 2007. – № 2. – С. 108 - 112.
158. Панасюк О. Правове регулювання застосування штрафів до працівників / О. Панасюк // Право України. – 2006. – № 8. – С. 44-47.
159. Панасюк О. Про соціальний аспект трудових відносин / Панасюк О. // Право України. – 2004. – № 4. – С. 116-121.
160. Пашков А. С., Ротань В. Г. Социальная политика и трудовое право / А. С. Пашков, В.Г.Ротань – М.: Юрид. лит., 1986. – 240 с.
161. Передерин С. В. Трудовое право : права, обязанности, ответственность : учеб. пособие / С. В. Передерин. - Воронеж : Издательство Воронеж. гос. ун-та, 2009. - 815 с.
162. Пилипенко П. Д. Підстави виникнення індивідуальних трудових правовідносин / П.Д.Пилипенко– К.: Знання, КОО, 2003. – 146 с.
163. Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права / П. Д. Пилипенко – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету ім. Івана Франка, 1999. – 214 с.
164. Пилипенко П. Способи укладення трудового договору / П. Пилипенко // Право України. – 2001. – № 4. – С. 56-59.
165. Прилипко С. Розмежування права соціального забезпечення і трудового права / С.Прилипко // Право України. – 1999. – № 10. – С. 58-61.
166. Процевський В. Виникнення трудових правовідносин з державними службовцями / В.Процевський // Право України. – 2001. – № 11. – С. 75-79.
167. Процевський О. Про предмет трудового права України / О. Процевський // Право України. – 2001. – № 12. – С. 81-86.
168. Пузирний В. Правовий захист жінок при працевлаштуванні і прийнятті на роботу / В.Пузирний // Право України. – 2004. – № 1. – С. 33-36.
169. Прокопенко В. І. Трудове право України: Підручник. / В. І. Прокопенко– Х.: Консум, 1998. – 480 с.
170. Прокопенко В. І. Трудовий договір і трудові правовідносини / В. І. Прокопенко – К.: Видавництво Київського університету, 1971. – 219 с.

171. Реус О. С. Правове регулювання трудової діяльності неповнолітніх в Україні : монографія / О. С. Реус. - Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2008. - 199 с.
172. Рим О. М. Запобігання конкуренції у трудових правовідносинах : монографія / О. Рим. - Т. : Терно-граф, 2011. - 160 с.
173. Розвиток цивільного і трудового законодавства в Україні / За ред. Я.М. Шевченко. – Харків: Консум, 1999. – 272 с.
174. Роїна О. М. Трудові правовідносини: практичний посібник / О. М. Роїна– К.: КНТ, 2005. – 348 с.
175. Ротань В. Г., Зуб І. В. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю/ В. Г. Ротань, І. В. Зуб, Б. С. Стичинський – К.: А.С.К., 2006. – 976 с.
176. Рудницька О. П. Правове регулювання гарантійних виплат у трудовому праві : монографія / О. П. Рудницька - Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. - 176 с.
177. Семенюта Н.Н. Современные проблемы трудового права в России / Н. Н. Семенюта // Государство и право. – 2002. – № 4. – С. 116-120.
178. Серета О. Обов'язки роботодавця та правові наслідки їх невиконання / Серета О. // Право України. – 2002. – № 9. – С. 82-85.
179. Сімутіна Я. Проблеми правового регулювання оплати праці з відхиленням від нормальних умов праці / Я. Сімутіна // Юридична Україна. – 2005. – № 10 (34). – С. 44-50.
180. Ситницька О. А. Юридичні гарантії права на працю та права на відпочинок за трудовим законодавством України : [монографія] / О. А. Ситницька. - Хмельницький : [Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права], 2010. - 167 с.
181. Скачкова Г. С. Проблемы ответственности в сфере труда (обзор материалов Научно-практической конференции) / Скачкова Г. С. // Государство и право. – 2007. – № 7. – С. 114-117.
182. Скіпенко Р. Становлення трудового процесуального права як самостійної галузі українського права / Скіпенко Р. // Право України. – 2007. – № 7. – С. 41-44.
183. Скобелкин В. Н. Дисциплинарная и материальная ответственность рабочих и служащих / Скобелкин В. Н. – Воронеж, 1990. – 223 с.
184. Скрипнюк О. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. Монографія. / О. Скрипнюк – К.: ІДП ім. В.М. Корецького НАНУ, 2000. – 600 с.
185. Слюсар А. М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект : монографія / А. М. Слюсар. - Х. : ФІНН, 2011. - 335 с.
186. Смирнов О. В. Основные принципы советского трудового права / О. В. Смирнов – М.: Юрид. лит., 1977. – 213 с.
187. Соболев С. А. Трудовое право России и социальное развитие / С. А. Соболев // Государство и право. – 1997. – № 4. – С. 108 - 116.
188. Собянина М. Д. О принципах социального партнерства / М. Д. Собянина // Правоведение. – 2006. – № 6. – С. 91 - 96.
189. Соловйова Л. Роботодавець: термінологічні та правові аспекти / Л. Соловйова // Право України. – 2002. – № 3. – С. 76 – 81.
190. Солодовник Л. Юридичні факти – підстави виникнення трудових правовідносин / Л.Солодовник // Право України. – 2000. – № 1. – С. 59-63.

191. Сошникова Т. А. Правовые проблемы повышения роли профессиональных союзов в управлении государственными и общественными делами, защите трудовых прав работников / Т.А. Сошникова // Государство и право. – 2005. – № 4. – С. 37-41.
192. Становлення та розвиток цивільних і трудових правовідносин у сучасній Україні / Я.М.Шевченко та ін. ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : б.в., 2001. - 246 с.
193. Сташків Б. І. Гарантії права на соціальне забезпечення : навч. вид. / Б. І. Сташків. - Чернігів : б. в., 2011. - 100 с.
194. Стависский П. Р. Проблемы материальной ответственности в советском трудовом праве / П. Р. Стависский – К.: Вища школа, 1982. – 183 с.
195. Ставцева А. И. Трудовой договор / А. И. Ставцева, О. С. Хохрякова– М., 1983. – 176 с.
196. Сыроватская Л. А. Ответственность за нарушение трудового законодательства / Л.А.Сыроватская. – М.: Юрид. лит., 1990. – 176 с.
197. Томашевский К. Л. Трудовой договор в законодательстве стран Западной Европы: сравнительно-правовой аспект / К. Л. Томашевский // Государство и право. – 2005. – № 6. – С. 97 - 101.
198. Трудове право України : академічний курс: Підручник / А.Ю. Бабаскін та ін. ; заг. ред. Н.М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К. : А.С.К., 2004. – 607 с.
199. Трудовое право России: учебник / Ю.П. Орловский и др. ; отв. ред. Ю.П. Орловский, А.Ф. Нуртдинова. - Изд. 2-е. – М. : Контракт ; М. : Инфра-М, 2008. – 598 с.
200. Трудове законодавство України і Європейська соціальна хартія (переглянута): питання адаптації. – К.: Знання, 2005. – 276 с.
201. Трудове право України : слов.-довід. термінів і понять / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; уклад.: І.М. Якушев , О.В. Старчук О; за заг. ред. І.М. Якушева]. – Луцьк : Захарчук В. М., 2013. – 279 с.
202. Трудове право України : основи теорії труд. права : навч. посіб. / В.В. Бонтлаб та ін. ; за заг. ред. В.Л. Костюка та ін. – К. : Промінь, 2010. – 280 с.
203. Трудове право України : академ. курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Пилипенко П.Д. та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 5-те вид., переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2014. – 548 с.
204. Трудове право: підручник / В.В. Жернаков та ін.; за заг. ред. В.В. Жернакова ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2012. – 494с.
205. Трудове право України : підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. / С.М.Прилипко та ін. - 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2014. – 757 с.
206. Трудове право України. Практикум : навч. посіб. для студентів ВНЗ / П.Д. Пилипенко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П.Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 2-ге вид., переробл. та допов. – Київ : Ін Юре, 2014. – 349 с.
207. Трудове право України в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 25-27 травня 2006 р. / Укр. асоц. фахівців труд. права,

- Харк. нац. ун-т внутр. справ ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. В.С. Венедіктова. - Х. : [б. в.], 2006. – 506 с.
208. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., 25 листоп. 2011 р. / Харк. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. К. Ю. Мельника. – Х.: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2011. – 367 с.
209. Трудове право України в схемах і таблицях : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С.М.Прилипко, О.М. Ярошенко, О.Є. Костюченко, Д.С. Підкопай. – Х. : ФІНН, 2010. – 557с.
210. Трудове право та проблеми соціального захисту населення в контексті правової держави, м. Харків, 24-25 вересня 2010 р. : матеріали наук.-практ. конф. / Укр. асоц. фахівців труд. права, Харк. екон.-прав. ун-т ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. В.С. Венедіктова. – Х. : [б. в.], 2010. – 292 с.
211. Трунова Г.А. Форми соціального партнерства на сучасному етапі / Г.А. Трунова // Адвокат. – 2005. – № 9. – С. 18 – 20.
212. Угрюмова Г. Дисципліна праці: розвиток та удосконалення інституту / Г.Угрюмова // Право України. – 2006. – № 1. – С. 40 – 43.
213. Усачев В.Л. Проблемы правового регулирования структуры заработной платы / В.Л.Усачев // Государство и право. – 2005. – № 8. – С. 20 – 24.
214. Фатуев А.А. Трудовое право в жизни человека / А.А. Фатуев. – М., 1991. – 256 с.
215. Федоренко В.М. Оцінка керівників і спеціалістів трудових колективів у нових умовах економічної діяльності : монографія / В.М. Федоренко. - Чернігів : Черніг. держ. ін-т права. соц. технологій та праці, 2009. - 100 с.
216. Харчук Р.С. Розвиток форм захисту трудових прав працівників за умов формування ринкових відносин в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Р.С. Харчук. – Луганськ, 2011. – 20 с.
217. Хохлов Е.Б. Некоторые актуальные проблемы теории и практики современного российского трудового права / Е.Б. Хохлов // Правоведение. – 2006. – № 4 (267). – С. 50 – 67.
218. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин / Н.М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К. : [б.в.], 2002. – 263 с.
219. Хуторян Н. Удосконалення порядку надання відпусток у проекті Трудового кодексу України / Н. Хуторян // Юридична Україна. – 2006. – № 1 (37). – С. 44-48.
220. Хуторян Н.М. Проблеми визначення поняття «роботодавець» за законодавством України / Н.М. Хуторян // Держава і право. Випуск 31. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. – С. 207-215.
221. Хуторян Н.М. Проблеми правової природи і галузевої належності матеріальної відповідальності в трудових відносинах / Н.М. Хуторян // Держава і право. Випуск 17. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 297 – 306.
222. Хуторян Н.М. Теоретичні проблеми матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин: монографія / Н.М. Хуторян– К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 264 с.

223. Цепин А., Щиглик А. Государство и профсоюзы в развитом социалистическом обществе / А. Цепин, А. Щиглик. – М.: Профиздат, 1979. – 295 с.
224. Чанишева Г.І. Колективні відносини у сфері праці: теоретико-правовий аспект: монографія. / Г.І. Чанишева. – Одеса: Юридична література, 2001. – 328 с.
225. Чанишева Г. Право на страйк: міжнародні стандарти та законодавство України / Г.Чанишева // Право України. – 2000. – № 12. – С. 80 – 86.
226. Шабуніна А. Приватно-правові та публічно-правові тенденції у розвитку трудового права в країнах Західної Європи / А. Шабуніна // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 4 (43). – С. 213 – 220.
227. Шамшина І.І. Суб'єкти трудового права: правове регулювання в умовах ринкових відносин : монографія / І.І. Шамшина. – Луганськ : Література, 2010. – 448 с.
228. Швець Н. Випадки, за якими забороняється проведення страйку в Україні / Н. Швець // Право України. – 2006. – № 10. – С. 89 – 91.
229. Швець Н. Відмінності страйків від інших акцій протесту / Н. Швець // Право України. – 2007. – № 8. – С. 57 – 60.
230. Шульженко І. Диференціація правового регулювання праці за статевою ознакою / І.Шульженко // Право України. – 2007. – № 4. – С. 71–74.
231. Чумак О.О. Припинення трудових правовідносин не за ініціативою сторін трудового договору : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О. О. Чумак. - К., 2011. – 16 с.
232. Щербина В.І. Основні функції трудового права в умовах ринкових відносин / В.І.Щербина. – Д. : [б.в.], 2005. – 266 с.
233. Щербина В.І. Функції трудового права / В.І. Щербина. – Д.: Академія митної служби України, 2007. – 426 с.
234. Щербань В.А. Функції професійних спілок у сучасних умовах / В.А. Щербань // Адвокат. – 2004. – № 7. – С. 22 – 25.
235. Яремчук О. Проблеми дефініції трудового колективу напередодні прийняття нового Кодексу про працю України / О. Яремчук // Право України. – 2003. – № 12. – С. 103 – 106.
236. Ярошенко О. Проблемні моменти законодавчого регулювання трудових спорів / О.Яремчук // Вісник Академії правових наук України. – 2005. – № 1 (40). – С. 206 – 214.
237. Ярошенко О.М. Теоретичні та практичні проблеми джерел трудового права України: монографія / О.М. Ярошенко. – Х. : Видавець СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2006. – 456 с.

Для нотаток

М.В. Менджул
ТРУДОВЕ ПРАВО

Методичний посібник
для студентів спеціальності «Правознавство»

Підписано до друку 18.02.2017 р.
Ум.друк.арк. 3,48 . Зам.№14

Редакційно-видавничий відділ ДВНЗ «УжНУ»,
88015, Україна, м.Ужгород, вул. Заньковецької, 89А
dep-editors@uzhnu.edu.ua

